

คู่มือ การประเมินมูลค่า ทรัพย์สินทางปัญญา

โครงการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา
จัดทำโดย กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์
ร่วมกับ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ)

คู่มือการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางเบื้องต้นสำหรับผู้ประกอบการและสถาบันการเงินในการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักทรัพย์ในการค้ำประกันการกู้เงิน ภายใต้โครงการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา ของกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ โดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

สารบัญ

1. บทนำ	3
- ประเภทของทรัพย์สินทางปัญญากับการระดมทุน	4
- การขอสิทธิโดยให้ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักทรัพย์สินในการค้าประกันการกู้เงิน	8
- การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา	10
2. การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาเชิงปริมาณ	13
- การประเมินมูลค่าจากต้นทุน (Cost approach)	14
- การประเมินมูลค่าจากการเปรียบเทียบราคาตลาด (Market approach)	17
- การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาจากรายได้ (Income approach)	21
- การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาจากค่าเช่าสิทธิ (Relief from Royalty Approach)	26
- ความเหมาะสมของแนวทางการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา	30
3. การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาเชิงคุณภาพ	33
ภาคผนวก	42
- ภาคผนวก 1 : การคำนวณอัตราคิดลด และมูลค่าปัจจุบัน	43
- ภาคผนวก 2 : กรณีศึกษา การประเมินมูลค่าตราสินค้า ZARA	47
- ภาคผนวก 3 : แนวทางและหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา	55

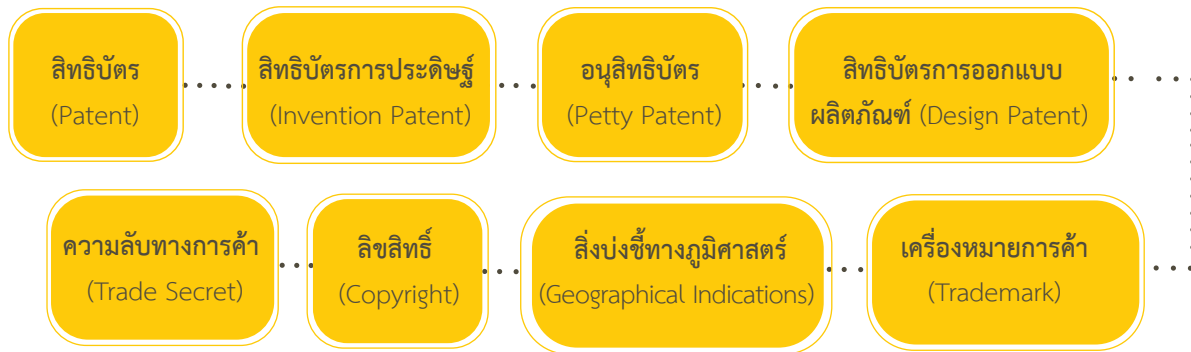
1

บทนำ

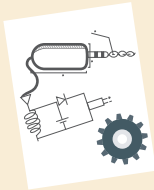
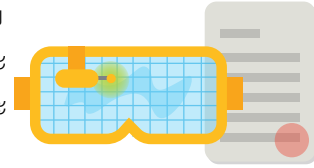

1. ประเภทของทรัพย์สินทางปัญญากับการระดมทุน

ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) หมายถึง ผลงานอันเกิดจากการประดิษฐ์ คิดค้น หรือสร้างสรรค์ของมนุษย์ ซึ่งอาจแสดงออกในรูปแบบของสิ่งที่จับต้องได้ เช่น สินค้า เครื่องจักร หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ หรือ ในรูปแบบสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เช่น บริการ แนวคิดการทำธุรกิจ กรรมวิธีการผลิตทางอุตสาหกรรม เป็นต้น ประเภทของทรัพย์สินทางปัญญา ได้แก่

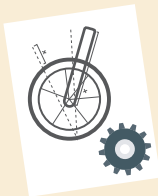
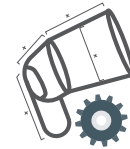

สิทธิบัตร (Patent) หมายถึง การคุ้มครองการคิดค้นสร้างสรรค์ที่เกี่ยวกับ การประดิษฐ์ (Invention) หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ (Industrial Design) ที่มีลักษณะ ตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งจำแนกได้เป็น สิทธิบัตรการประดิษฐ์ อนุสิทธิบัตร และ สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์

สิทธิบัตรการประดิษฐ์ (Invention Patent) หมายถึง การให้ความคุ้มครอง การคิดค้นเกี่ยวกับลักษณะองค์ประกอบโครงสร้าง หรือกลไกของผลิตภัณฑ์รวมทั้ง กรรมวิธีในการผลิต การเก็บรักษา หรือการปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์

อนุสิทธิบัตร (Petty Patent) หมายถึง การให้ความคุ้มครองการประดิษฐ์ จากความคิดสร้างสรรค์ที่มีระดับการพัฒนาเทคโนโลยีไม่สูงมาก โดยอาจเป็นการ ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นใหม่หรือปรับปรุงจากการประดิษฐ์ที่มีอยู่ก่อนเพียงเล็กน้อย

สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ (Design Patent) หมายถึง การให้ความคุ้มครอง ความคิดสร้างสรรค์ที่เกี่ยวกับรูปร่างลักษณะภายนอกของผลิตภัณฑ์ องค์ประกอบของ ลวดลายหรือสีของผลิตภัณฑ์ ซึ่งสามารถใช้เป็นแบบสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม รวมทั้งหัตถกรรมได้ และแตกต่างไปจากเดิม

ผู้ทรงสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรมีสิทธิเด็ดขาดหรือสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการ แสวงหาผลประโยชน์จากการประดิษฐ์หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้รับสิทธิบัตรหรือ อนุสิทธิบัตร ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

เครื่องหมายการค้า (Trademark) หมายถึง เครื่องหมาย สัญลักษณ์ หรือตรา ที่ใช้กับสินค้าหรือบริการ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

- เครื่องหมายการค้า (Trademark) คือ เครื่องหมายที่ใช้หรือจะใช้กับสินค้า เพื่อแสดงว่าสินค้าที่ใช้เครื่องหมายนั้นแตกต่างกับสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่น เช่น กระเป๋าแดง M-150 มามา ไวไว เป็นต้น

- เครื่องหมายบริการ (Service Mark) คือ เครื่องหมายที่ใช้หรือจะใช้กับบริการ เพื่อแสดงว่าบริการที่ใช้เครื่องหมายนั้นแตกต่างกับบริการที่ใช้เครื่องหมายบริการของบุคคลอื่น เช่น การบินไทย ธนาคารกรุงไทย โรงแรมดุสิตธานี เป็นต้น

- เครื่องหมายรับรอง (Certification Mark) คือ เครื่องหมายที่เจ้าของเครื่องหมายรับรองใช้หรือจะใช้กับสินค้าหรือบริการของบุคคลอื่น เพื่อเป็นการรับรองเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการนั้น เช่น เซลล์ชวนชิม แม่ช้อยนางรำ ฮาลาล เป็นต้น

- เครื่องหมายร่วม (Collective Mark) คือ เครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายบริการที่ใช้หรือจะใช้โดยบริษัทหรือรัฐวิสาหกิจในกลุ่มเดียวกัน หรือโดยสมาชิกของสมาคม สหกรณ์ สหภาพ สมาพันธ์ กลุ่มบุคคล หรือองค์กรอื่นใดของรัฐหรือเอกชน เช่น ตราช้างของบริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) เป็นต้น

ผู้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าทุกประเภท จะได้รับสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะใช้เครื่องหมายการค้านั้นสำหรับสินค้าหรือบริการที่ได้จดทะเบียนไว้ โดยอายุการคุ้มครองของเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนแล้ว คือ 10 ปี เมื่อครบกำหนดสามารถที่จะต่ออายุได้เป็นคราว คราวละ 10 ปี

ความลับทางการค้า (Trade Secret) หมายถึง ข้อมูลการค้าซึ่งไม่ได้เปิดเผยให้รับรู้โดยทั่วไป ตามปกติแล้วความลับทางการค้าจะได้รับความคุ้มครองอยู่ตราบเท่าที่
ยังเป็นความลับอยู่ เพราะฉะนั้นสิทธิของเจ้าของความลับทางการค้าจึงมีอยู่ตลอดไป
แต่เจ้าของความลับทางการค้าสามารถเลือกที่จะแจ้งข้อมูลความลับทางการค้าได้
หากเจ้าของความลับทางการค้านำความลับทางการค้ามาเป็นหลักประกันในการกู้ยืม
เงินกับธนาคาร

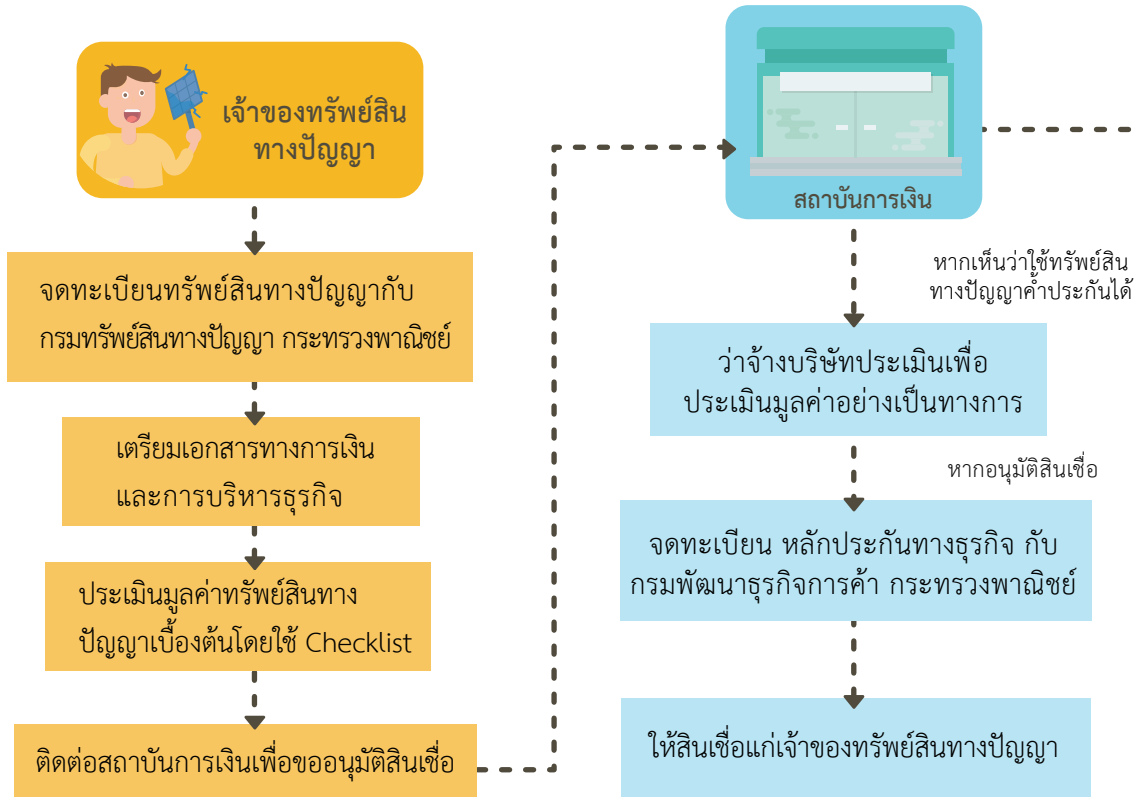

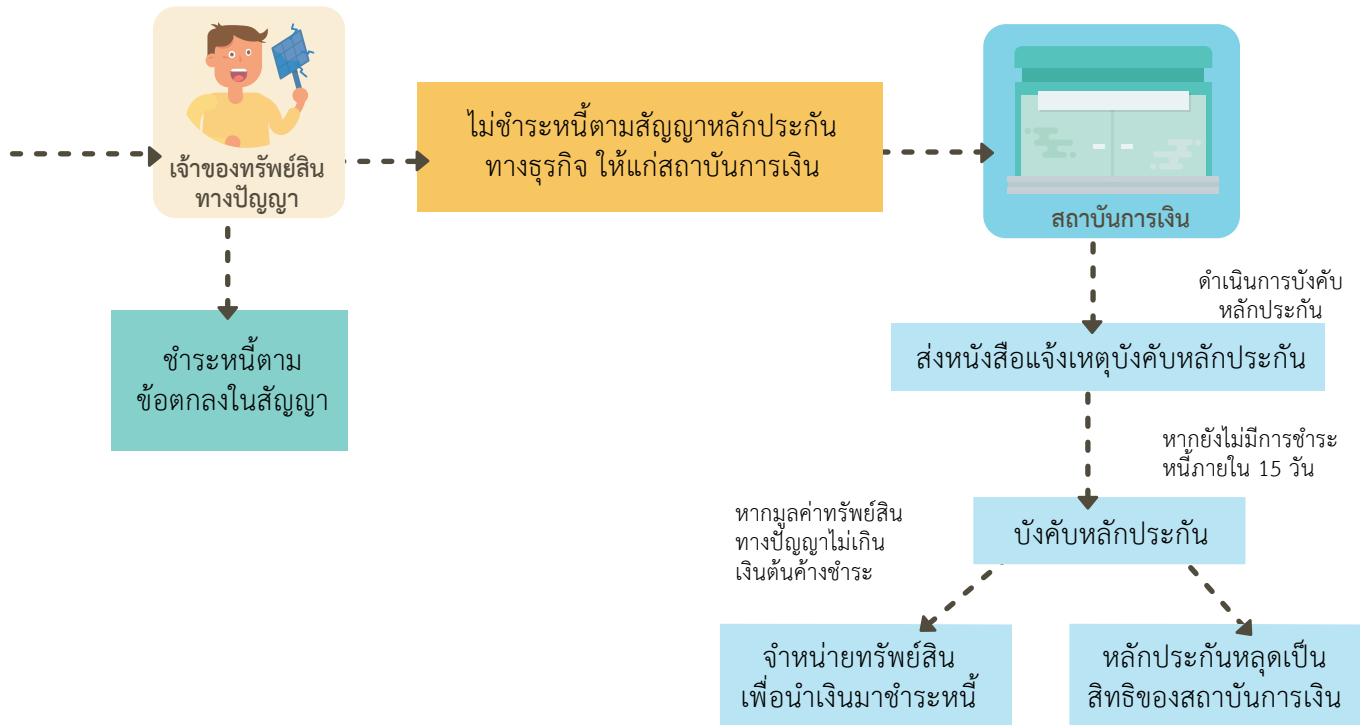
สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications) หมายถึง ชื่อหรือ
สัญลักษณ์ที่บอกแหล่งผลิตของสินค้า โดยสามารถสื่อให้ผู้บริโภคเข้าใจได้ว่า
สินค้านั้นมีคุณภาพหรือคุณลักษณะพิเศษแตกต่างจากสินค้าที่ผลิตในแหล่งอื่น
เช่น มะขามหวานเพชรบูรณ์

ลิขสิทธิ์ (Copyright) หมายถึง สิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะกระทำการใดๆ
เกี่ยวกับงานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ริเริ่มโดยการใช้ความรู้ความสามารถของตนใน
การสร้างสรรค โดยไม่ลอกเลียนงานของผู้อื่น ซึ่งผู้สร้างสรรค์จะได้รับความคุ้มครอง
ทันทีที่สร้างสรรค์โดยไม่ต้องจดทะเบียน ทั้งนี้ ประเภทของงานลิขสิทธิ์มี 9 ประเภท
ได้แก่ งานวรรณกรรม งานนาฏกรรม งานศิลปกรรม งานดนตรีกรรม งานโสตทัศนวัสดุ
งานภาพยนตร์ งานสิ่งบันทึกเสียง งานแพร่เสียงและภาพ และงานอื่นใดอันเป็นงาน
ในแผนกวรรณคดี วิทยาศาสตร์ หรือศิลปะ ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537
โดยอายุความคุ้มครองในงานทั่วไปจะมีอยู่ตลอดอายุของผู้สร้างสรรค์และต่อไปอีก 50 ปี
หลังจากผู้สร้างสรรค์ถึงแก่กรรม

2. การขอสินเชื่อโดยใช้ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักทรัพย์สินในการค้ำประกัน

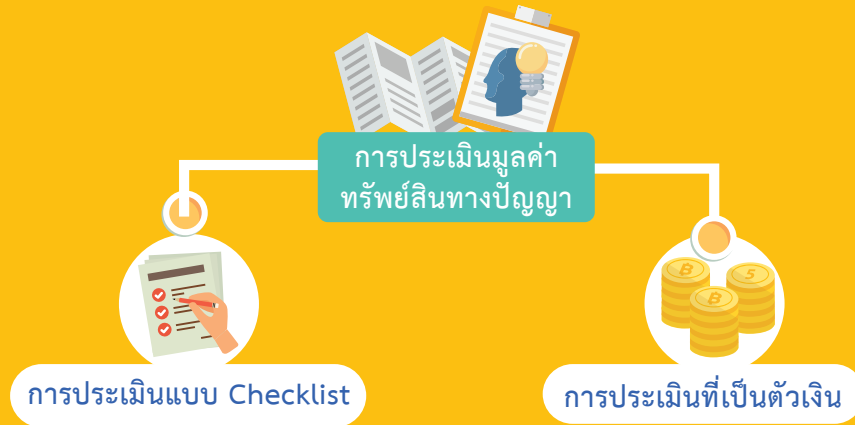
หมายเหตุ : ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการว่าจ้างบริษัทเพื่อประเมินมูลค่าอย่างเป็นทางการอาจอยู่ในความรับผิดชอบของสถาบันการเงินหรือเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา ขึ้นอยู่กับข้อตกลงร่วมกันของทั้ง 2 ฝ่าย

3. การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา

การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา คือ การประเมินค่าของทรัพย์สินทางปัญญาที่ครอบครอง เช่น เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เป็นต้น ซึ่งอาจเป็นการประเมินค่าจากต้นทุนของการได้มา หรือประเมินจากผลประโยชน์และผลตอบแทนที่จะได้รับจากการครอบครองในอนาคต

แนวทางในการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญามีหลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้ แนวทางการประเมินมูลค่ามีทั้งการประเมินเชิงปริมาณ และการประเมินเชิงคุณภาพ

โดยที่การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาเชิงปริมาณเป็นการประเมินค่าที่ออกมาเป็นตัวเงิน และการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาเชิงคุณภาพเป็นการประเมินปัจจัยเบื้องต้นว่าทรัพย์สินทางปัญญาที่มีอยู่มีความคุ้มค่าที่จะนำไปสร้างรายได้หรือไม่ หรือนำไประดมทุนจากแหล่งเงินทุนอื่น ได้หรือไม่

การประเมินเชิงปริมาณ หรือการประเมินมูลค่าที่เป็น “ตัวเงิน”

การประเมินมูลค่าที่เป็น “ตัวเงิน” มีวิธีการคิดที่ค่อนข้างหลากหลาย แม้ว่าทรัพย์สินทางปัญญาจะมีลักษณะเหมือนกันหรือคล้ายกันแต่วิธีการประเมินอาจแตกต่างกันได้ ขึ้นอยู่กับสมมติฐานและปัจจัยที่นำมาใช้ในการประเมินให้มีความเหมาะสมและสะท้อนมูลค่าที่แท้จริงของทรัพย์สินทางปัญญา ทั้งนี้ วิธีการประเมินมูลค่าที่แตกต่างกันนั้น มีหลักการคิด 3 แนวทางหลักได้แก่

การประเมินมูลค่าจากต้นทุน
(Cost approach)

การประเมินมูลค่าจาก
การเปรียบเทียบราคาตลาด
(Market approach)

การประเมินมูลค่าจากรายได้
(Income approach)

การประเมินมูลค่าเชิงคุณภาพ หรือการประเมินแบบ “Checklist”

การประเมินเชิงคุณภาพ หรือการประเมินแบบ “Checklist” คือ การประเมิน “ปัจจัย” หรือ “ตัวแปร” ต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อมูลค่าของสินทรัพย์ทางปัญญาทั้งทางบวกและทางลบ เช่น ปัจจัยด้านกฎหมาย การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา เทคโนโลยีและการพัฒนา ปัจจัยทางด้านการเงิน ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ทั้งนี้ผลจากการประเมินเชิงคุณภาพดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจดำเนินการกับทรัพย์สินทางปัญญาที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการนำไปใช้ประโยชน์ภายในองค์กรก็ดี หรือแม้แต่การนำไปแสวงหาประโยชน์จากภายนอกองค์กร เช่น การซื้อขาย ปลอ่ยเช่า หรือเป็นการประเมินเพื่อตัดสินใจที่จะนำไประดมทุนจากแหล่งเงินทุน ซึ่งการประเมินแบบ “Checklist” ดังกล่าวมิได้สะท้อนมูลค่าที่เป็นตัวเงินของทรัพย์สินทางปัญญาเช่นการประเมินในเชิงปริมาณ

ข้อมูลที่ต้องใช้สำหรับการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา

การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา ไม่ว่าจะเป็นการประเมินเชิงคุณภาพก็ดี หรือเชิงปริมาณก็ดี ล้วนอาศัยข้อมูลในการประเมินมูลค่าทั้งสิ้น หากข้อมูลที่มีไม่เพียงพอต่อการประเมิน ผู้ประเมินราคาไม่อาจประเมินราคาได้อย่างถูกต้องแม่นยำ และบ่อยครั้งที่ทำให้การประเมินมีมูลค่าต่ำกว่าความเป็นจริง เนื่องจากมีความเสี่ยงสูง ดังนั้น ผู้ที่ต้องการทำการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาของตนเองควรเตรียมข้อมูลเหล่านี้ให้พร้อม เพื่อให้การประเมินราคาสะท้อนมูลค่าที่แท้จริงของทรัพย์สินทางปัญญามากที่สุด

- เอกสารหลักฐาน และรายละเอียดของทรัพย์สินทางปัญญา ที่ต้องการประเมินมูลค่า ขอบเขต (ครอบคลุมพื้นที่ใดบ้าง) และระยะเวลาของการคุ้มครอง
- ผลประกอบการย้อนหลังของธุรกิจ
- แผนธุรกิจ (Business plan) ควรจะเป็นแผนที่ได้รับความเห็นชอบจากสถาบันการเงินหรือแหล่งเงินทุน
- ประมาณการทางการเงินของธุรกิจ

2

การประเมินมูลค่าทรัพย์สิน ทางปัญญาเชิงปริมาณ

1. การประเมินมูลค่าจากต้นทุน (Cost approach)

การประเมินมูลค่าจากต้นทุนของทรัพย์สินทางปัญญา เป็นการนำเอาต้นทุนจากการได้มาซึ่งทรัพย์สินทางปัญญามาใช้เป็นมูลค่าของสิ่งประดิษฐ์ สินค้า บริการหรือแบรนด์ของสินค้า ตั้งแต่ต้นทุนในการวิจัยและพัฒนา รวมถึงต้นทุนจากค่าแรง ค่าบุคลากร ค่าเครื่องจักรและอุปกรณ์ ต้นทุนการจัดทำต้นแบบสินค้า/บริการ ต้นทุนการทดสอบและทดลอง ตลอดจนต้นทุนการดำเนินการทางกฎหมาย เช่น การออกใบอนุญาต เป็นต้น ทั้งนี้ การประเมินมูลค่าจากต้นทุนมีความเหมาะสมกับทรัพย์สินทางปัญญาด้านเทคโนโลยีในช่วงแรกของการพัฒนาเท่านั้น ซึ่งแนวทางในการประเมินมูลค่าของทรัพย์สินทางปัญญาด้วยการวิเคราะห์จากต้นทุนดังกล่าว เป็นวิธีการที่ง่ายกว่าแนวทางการประเมินอื่น ๆ หากแต่มูลค่าของทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้จะไม่สะท้อนมูลค่าที่จะทำให้เกิดประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาได้อย่างแท้จริง

ตัวอย่างการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาจากต้นทุน

ตัวอย่าง บริษัท ก เป็นบริษัทคิดค้นนวัตกรรมทางด้านอิเล็กทรอนิกส์ และสามารถจดสิทธิบัตรสำหรับชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่ยังไม่ได้นำไปผลิตจริง สิทธิบัตรนี้จึงมีความเสี่ยงในการหารายได้สูง จึงสามารถใช้วิธีการประเมินต้นทุนในการหามูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา โดยขั้นตอนในการประเมินด้วยวิธีการคำนวณจากต้นทุนสำหรับบริษัท ก มีดังนี้

1. พิจารณาว่ามีการใช้ทรัพยากรในการวิจัยและพัฒนา ตั้งแต่ขั้นแรกตลอดจนการทดสอบเท่าใด
2. พิจารณาต้นทุนของทรัพยากรแต่ละชนิดของบริษัท โดยดูจากต้นทุนที่เกิดขึ้นจริงตามบัญชี ในกรณีของต้นทุนค่าดำเนินการ ต้นทุนบุคลากร และพิจารณาต้นทุนในด้านค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนที่ใช้ไปในการวิจัยและพัฒนาที่อาจถูกนำไปใช้ในกิจกรรมประเภทอื่นได้
3. ทำการคูณจำนวนทรัพยากรที่ใช้กับต้นทุนต่อหน่วยของทรัพยากรแต่ละชนิด
4. รวมต้นทุนที่เกิดขึ้นทั้งหมด

ตาราง การประเมินด้วยวิธีการคำนวณจากต้นทุนสำหรับบริษัท ก.

ชั้นที่		ประเภทของต้นทุน/ทรัพยากร			
		ค่าจ้างบุคลากร	ค่าบริหารจัดการ	ค่าดำเนินการ	เงินทุน
1	จำนวนทรัพยากรที่ใช้ (ชั่วโมง)	1,750	2,500	2,800	3,500
2	ต้นทุนต่อหน่วย (บาท/ชั่วโมง)	800	800	1,500	1,000
3	ต้นทุนของแต่ละทรัพยากร (บาท)	1,400,000	2,000,000	4,200,000	3,500,000
4	ต้นทุนทั้งหมด = 11,100,000 ล้านบาท (=1,400,000 + 2,000,000 + 4,200,000 + 3,500,000)				

2. การประเมินมูลค่าจากการเปรียบเทียบราคาตลาด (Market approach)

การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาจากราคาตลาด คือ การประเมินมูลค่าของทรัพย์สินทางปัญญาจากราคาของทรัพย์สินทางปัญญาที่มีลักษณะหรือคุณสมบัติที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกันที่มีการซื้อขายหรือให้เช่าในตลาด วิธีการดังกล่าวค่อนข้างยุ่งยากและซับซ้อน เนื่องจากทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละชิ้นมีความแตกต่างกัน นอกจากนี้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาค่อนข้างเป็นความลับ ไม่ค่อยมีการเปิดเผยข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือทรัพย์สินทางปัญญา จึงทำให้ยากต่อการเปรียบเทียบคุณลักษณะเพื่อประเมินมูลค่า และข้อจำกัดอีกประการ คือ หากผลิตภัณฑ์หรือทรัพย์สินทางปัญญาดังกล่าวเป็นลักษณะที่มีความเฉพาะตัว (niche market) การหาข้อมูลเพื่อนำมาเปรียบเทียบมีความเป็นไปได้น้อยมาก ดังนั้น วิธีการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาด้วยการเปรียบเทียบราคาตลาดจึงไม่ค่อยได้รับความนิยมมากนัก

ตัวอย่างการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาจากการเปรียบเทียบราคาตลาด

การประเมินมูลค่าจากราคาตลาดใช้สมมติฐานทางเศรษฐศาสตร์ว่า ทรัพย์สินทางปัญญาที่มีลักษณะเหมือนกันสามารถเปรียบเทียบราคากันได้ หากมีตลาดที่มีปริมาณการซื้อขายมากเพียงพอ ราคาในท้องตลาดย่อมสะท้อนราคาของทรัพย์สินอย่างแท้จริง แหล่งข้อมูลราคาทรัพย์สินทางปัญญาที่มีการซื้อขายที่เปิดเผยต่อสาธารณะได้แก่ แบบฟอร์ม 56-1 ที่บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ต้องยื่นให้แก่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)

ตัวอย่าง บริษัท ข ต้องการประเมินซอฟต์แวร์ที่บริษัทพัฒนาขึ้นเองและใช้งานภายในบริษัท บริษัท ข จะต้องทำตามขั้นตอน 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.

พิจารณาคุณสมบัติของซอฟต์แวร์ของตนเอง เพื่อที่จะได้หาคู่เปรียบเทียบได้อย่างถูกต้อง

2.

ทำการหาทรัพย์สินทางปัญญาที่มีลักษณะเหมือนกัน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากไม่มีทรัพย์สินทางปัญญาชิ้นใดเหมือนกัน จึงควรหาทรัพย์สินทางปัญญาที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกัน 2 หรือ 3 ชิ้น เพื่อเปรียบเทียบ

3.

เปรียบเทียบราคากับคู่เทียบที่มีความคล้ายคลึงมากที่สุด

ตาราง แสดงการพิจารณาคุณสมบัติและเปรียบเทียบซอฟต์แวร์ที่ประเมินและคู่เปรียบเทียบ

	ความสามารถพื้นฐาน	การประยุกต์ใช้ของโปรแกรม	ส่วนติดต่อผู้ใช้งาน	ประสิทธิภาพการทำงาน	ความสามารถในการเชื่อมโยงข้อมูล
คู่เปรียบเทียบ 1	✓	✗	✓	✗	✓
คู่เปรียบเทียบ 2	✓	✓	✓	✓	✓
คู่เปรียบเทียบ 3	✓	✓	✓	✗	✗
คู่เปรียบเทียบ 4	✓	✓	✓	✗	✗

หมายเหตุ: ✓ หมายความว่าคุณสมบัติตรงกับซอฟต์แวร์ที่ต้องการประเมิน ✗ หมายความว่าไม่ตรงกับ

ในขั้นตอนนี้ ทำให้ได้ว่า คู่เปรียบเทียบ 2 มีคุณสมบัติความใกล้เคียงมากที่สุด จากนั้นจึงทำการเทียบราคาของซอฟต์แวร์ที่ 2 เพื่อหามูลค่าของซอฟต์แวร์ที่ต้องการประเมิน

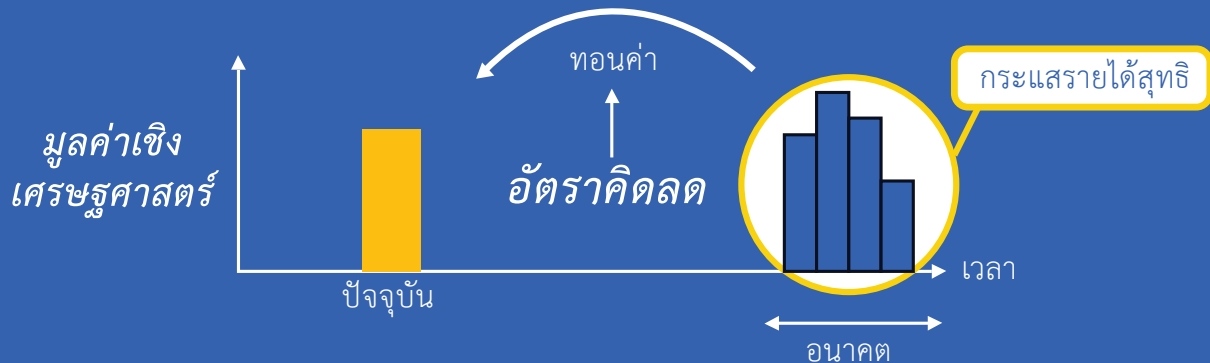
ตาราง การกำหนดราคาโดยประเมินจากมูลค่าของซอฟต์แวร์ที่นำมาเปรียบเทียบ

รายการ	ราคาของซอฟต์แวร์ คู่เปรียบเทียบ 2	จำนวน คน	ระยะเวลา การใช้งาน (ปี)	มูลค่าสุทธิ (บาท)
ราคาของซอฟต์แวร์	1,800,000 บาท	-		1,800,000
ค่าธรรมเนียมสำหรับผู้บริหารระบบ	36,000 บาท (ต่อคนต่อปี)	5	5	900,000
ค่าธรรมเนียมสำหรับผู้ใช้งาน	10,800 บาท (ต่อคนต่อปี)	100	5	5,400,000
ค่าบำรุงรักษา	ร้อยละ 30 ของค่าธรรมเนียม	-		1,890,000
ราคาตลาดสุทธิ (=1,800,000 + 900,000 + 5,400,000 + 1,890,000)				9,990,000

ด้วยการเปรียบเทียบกับซอฟต์แวร์ที่มีการจำหน่ายอยู่ในท้องตลาด ทำให้ทราบว่าซอฟต์แวร์ที่บริษัท ข ผลิตขึ้นมา และใช้ภายในบริษัท มีมูลค่าเท่ากับ 9,990,000 บาท

3. การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาจากรายได้ (Income approach)

การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาด้วยวิธีนี้ เป็นการประเมินจากกระแสรายได้ในอนาคตที่คาดว่าจะได้รับจากการถือครองทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งวิธีการนี้เป็นที่นิยมในวงการธุรกิจ เพราะสะท้อนผลตอบแทนที่จะเกิดจากการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญามากกว่าวิธีการประเมินจากต้นทุน รวมทั้งข้อมูลที่นำมาใช้ในการประเมินมูลค่าเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนธุรกิจอยู่แล้ว จึงทำให้ง่ายต่อการประเมิน ทั้งนี้ ข้อมูลที่ใช้ประกอบการประเมินดังกล่าวอาจประกอบด้วย จำนวนรวมของกระแสรายได้ในอนาคต อัตราการเติบโตหรืออัตราการเสื่อมของกระแสรายได้ในอนาคต รวมทั้งระยะเวลาในการสร้างรายได้จากทรัพย์สินทางปัญญา อย่างไรก็ตามปัจจัยสำคัญของการประเมินมูลค่าจากรายได้คือ ความเสี่ยงและต้นทุนทางการเงินที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งจะทำให้มูลค่าที่ได้มีความกว้างตัวสูงกว่าการประเมินจากต้นทุน ดังนั้น การประเมินมูลค่าจากรายได้จึงจำเป็นต้องคิดจากมูลค่าทางรายได้ที่เป็นปัจจุบัน (Net present value)

ตัวอย่างการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาจากรายได้

การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาด้วยวิธีรายได้ เป็นการประเมินมูลค่าจากรายได้ตลอดจนกำไรที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตจากการถือครองทรัพย์สินทางปัญญาตลอดอายุการใช้งานในอนาคต เป็นวิธีการที่ใช้อย่างแพร่หลายที่สุด และสามารถประยุกต์ใช้กับประเภททรัพย์สินได้หลากหลายที่สุด โดยใช้ข้อมูลแผนการทำธุรกิจเป็นสมมติฐานในการประเมิน วิธีการประเมินรายได้ที่นิยมคือวิธีคิดลดมูลค่ากระแสเงินสดให้เป็นมูลค่าปัจจุบัน หรือ Discounted cash flow (DCF) ซึ่งทำการหามูลค่าสุทธิที่เป็นปัจจุบัน (Net present value) ของทรัพย์สินทางปัญญา โดยคิดตามสมการดังนี้

$$\text{มูลค่าปัจจุบัน} = \frac{\text{กระแสเงินสดปีที่ 1}}{(1+i)} + \frac{\text{กระแสเงินสดปีที่ 2}}{(1+i)^2} + \frac{\text{กระแสเงินสดปีที่ 3}}{(1+i)^3} + \dots + \frac{\text{กระแสเงินสดปีที่ N}}{(1+i)^N}$$

หรือ

$$\text{มูลค่าปัจจุบัน} = \delta^1 \text{ กระแสเงินสดปีที่ 1} + \delta^2 \text{ กระแสเงินสดปีที่ 2} + \delta^3 \text{ กระแสเงินสดปีที่ 3} + \dots + \delta^N \text{ กระแสเงินสดปีที่ N}$$

โดยที่ N หมายถึง อายุของทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้รับการคุ้มครอง หรือยังสามารถสร้างผลประโยชน์ทางธุรกิจ

i หมายถึง อัตราดอกเบี้ย หรือ อัตราคิดลดที่ใช้ในการคำนวณมูลค่าปัจจุบัน

δ หมายถึง ตัวคูณมูลค่าปัจจุบันตามแต่ละปี (ซึ่งคิดจากอัตราคิดลดที่ใช้คำนวณ)

ในทางปฏิบัติ ผู้ทำการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาจะต้องประมาณการรายได้จากการทำธุรกิจในอนาคต แล้วหักทอนต้นทุนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งหมด จากนั้นจึงแบ่งส่วนกำไรให้กับทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งในขั้นตอนนี้มักใช้กฎหรือมาตรฐานทั่วไป กล่าวคือ ร้อยละ 25 ของกำไรส่วนที่เหลือ เมื่อทำการคิดลดกำไรในอนาคตกลับมาเป็นมูลค่า ณ วันที่ประเมิน ตามอัตราคิดลดซึ่งคำนวณจากต้นทุนทางการเงินของบริษัท (ดูวิธีการคำนวณอัตราคิดลดได้ใน ภาคผนวก1: การคิดอัตราคิดลดและมูลค่าปัจจุบัน) ผลลัพธ์ที่ได้คือมูลค่าของทรัพย์สินทางปัญญา

ทั้งนี้ สมมติฐานที่ใช้ในการประเมินมูลค่าทางด้านรายได้และต้นทุน สามารถอ้างอิงตามปัจจัยที่ต้องคำนึงถึง ซึ่งถูกอธิบายอยู่ในวิธีการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาเชิงคุณภาพ

ตัวอย่าง บริษัท ค ต้องการทำการประเมินมูลค่าของลิขสิทธิ์หนังสือ ซึ่งบริษัทเป็นเจ้าของและผลิตเพื่อออกจำหน่ายเอง โดยคาดว่าจะสามารถขายได้ 3 ปี บริษัทสามารถใช้วิธีการประเมินมูลค่าทรัพย์สินด้วยวิธีการรายได้ดังที่อธิบายไปข้างต้นได้ โดยจะต้องทำตามขั้นตอนดังนี้

1. ประเมินการว่า ยอดขายของหนังสือ (เฉพาะที่ใช้ลิขสิทธิ์ที่ต้องการประเมิน) จะสามารถขายได้เท่าใดตลอดช่วงเวลา 3 ปีในอนาคต โดยอาจพิจารณาจากหลายปัจจัย เช่น การเติบโตทางเศรษฐกิจ หนังสือที่ออกใหม่เล่มอื่น การวางจำหน่ายสินค้า เป็นต้น
2. หักต้นทุนของการผลิตหนังสือขายตลอดระยะเวลาที่คาดว่าจะวางขาย โดยพิจารณาทั้งต้นทุนวัตถุดิบ ต้นทุนการขายและการบริหารซึ่งรวมต้นทุนการประชาสัมพันธ์ด้วย ต้นทุนภาษีเงินได้นิติบุคคล ตลอดจนต้นทุนตอบแทนสินทรัพย์ซึ่งจะต้องจ่ายคืนสำหรับเงินทุนหมุนเวียน และการชดเชยค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรด้วย
3. คำนวณค่าตอบแทนสำหรับลิขสิทธิ์หนังสือ โดยใช้ส่วนแบ่งกำไรร้อยละ 25 ของกำไรส่วนที่เหลืออยู่
4. คิดลดมูลค่าของเงินในแต่ละปีให้กลับมาเป็นมูลค่าในปัจจุบัน โดยใช้ต้นทุนทางการเงินของบริษัท (โดยสมมติให้บริษัทดังกล่าวมีต้นทุนการเงินที่ร้อยละ 8 โดยใช้สินเชื่อดอกเบี้ยร้อยละ 8 เพื่อทำการดำเนินการโครงการขายหนังสือดังกล่าวทั้งหมด)
5. นำมูลค่าเงินที่ถูกคิดลดในแต่ละปีมารวมกัน เพื่อให้ได้มูลค่าปัจจุบันสุทธิของค่าลิขสิทธิ์

ขั้นที่	รายการ	ปีที่		
		1	2	3
1	รายได้ (บาท)	800,000	560,000	392,000
2	หัก ต้นทุนวัตถุดิบ (บาท)	-280,000	-196,000	-137,200
3	กำไรขั้นต้น (บาท) = (1) - (2)	520,000	364,000	254,800
4	หัก ต้นทุนการขายและบริหาร (บาท)	-120,000	-84,000	-58,800
5	กำไรก่อนหักภาษี (บาท) = (3) - (4)	400,000	280,000	196,000
6	หัก ภาษีเงินได้นิติบุคคล 20% = 20% x (5)	-80,000	-56,000	-39,200
7	กำไรหลังหักภาษี (บาท) = (5) - (6)	320,000	224,000	156,800
8	หัก ค่าตอบแทนสินทรัพย์ (บาท)	-96,000	-100,800	-105,840
9	กำไรส่วนเหลือ (บาท) = (7) - (8)	224,000	123,200	50,960
10	ส่วนแบ่งกำไร (%)	25%	25%	25%
11	ค่าลิขสิทธิ์ = 25% x (9)	56,000	30,800	12,740
12	ตัวคูณคิดลด (อัตราคิดลด 10%) (ค่าจากตารางภาคผนวก 1)	0.926	0.842	0.772
13	มูลค่าปัจจุบันของค่าลิขสิทธิ์ = (12) x (11)	51,856	25,934	9,835
14	มูลค่าปัจจุบันสุทธิของค่าลิขสิทธิ์หนังสือ = 87,625 บาท = 51,856 + 25,934 + 9,835			

4. การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาจากค่าเช่าสิทธิ (Relief from Royalty Approach)

การประเมินมูลค่าจากค่าเช่าสิทธิเป็นหนึ่งในแนวทางการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาด้วยวิธีรายได้ หลักการของการประเมินด้วยวิธีนี้ คือ ทรัพย์สินทางปัญญาควรได้รับผลตอบแทนจากการใช้ในการประกอบธุรกิจ เช่นเดียวกับทรัพย์สินประเภทอื่น โดยมักอ้างอิงผลตอบแทนตามอัตราจริงในตลาด

การประเมินมูลค่าด้วยวิธีดังกล่าวสามารถทำได้โดยการหาอัตราค่าเช่าสิทธิจากรูขุมการเช่าสิทธิที่สามารถเทียบเคียงกันได้ ที่เคยเกิดขึ้นจริงในอดีต กล่าวคือ เป็นทรัพย์สินทางปัญญาชนิดเดียวกัน ดำเนินธุรกิจประเภทเดียวกัน หรือคล้ายกัน สิทธิในการใช้งานเหมือนกัน (เช่น ใช้ได้แต่เพียงผู้เดียว เป็นต้น) ประกอบกับการประเมินกระแสรายได้ในอนาคตที่บริษัทคาดว่าจะได้รับตลอดระยะเวลาที่ทรัพย์สินทางปัญญาสามารถสร้างรายได้ส่วนเพิ่มให้แก่บริษัทได้ เนื่องจากมูลค่าจากการเช่าสิทธิที่เกิดขึ้นนั้นเป็นตัวเงินในอนาคต จึงต้องปรับค่าให้เป็นมูลค่าในปัจจุบันโดยใช้ต้นทุนทางการเงินของบริษัท มูลค่าของทรัพย์สินทางปัญญาเท่ากับมูลค่าปัจจุบันของค่าเช่าสิทธิในแต่ละปีรวมกัน

ถึงแม้ว่าการหาอัตราค่าเช่าสิทธินั้นควรจะหาจากข้อมูลการเช่าทรัพย์สินทางปัญญาโดยธุรกิจประเภทเดียวกัน ในอดีตซึ่งมีข้อมูลจำนวนมากทั่วโลก อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติมักใช้กฎทั่วไป (Rules of thumb) ซึ่งไม่ซับซ้อนและสะท้อนอัตราเฉลี่ยในอดีตได้ดีพอสมควร โดยอัตราค่าเช่าสิทธิโดยทั่วไปมักมีค่า ร้อยละ 5 ของยอดขาย หรืออาจใช้อัตรา ร้อยละ 25 ของกำไร จากการขายผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ใช้ทรัพย์สินทางปัญญานั้น ทั้งนี้ ผู้อ่านสามารถเทียบเคียงอัตราค่าเช่าสิทธิจากตารางในหน้าถัดไปเพื่อเป็นหลักเกณฑ์เบื้องต้นได้

ประเภทธุรกิจ	อัตราค่าใช้สิทธิ (ร้อยละของรายได้)		
	ค่าเฉลี่ยมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
สื่อและบันเทิง	8	2	50
อินเทอร์เน็ต	7.5	0.3	40
ซอฟต์แวร์	6.8	0	70
เวชภัณฑ์และเทคโนโลยีชีวภาพ	5.1	0.1	40
สินค้าอุปโภคบริโภค	5	0	17
พลังงานและสิ่งแวดล้อม	5	0.5	20
สินค้าสุขภาพ	4.8	0.1	77
เทคโนโลยีโทรคมนาคม	4.7	0.4	25
เครื่องกลึง, ตัดขึ้นส่วนโลหะ	4.5	0.5	25
รถยนต์	4	1	15
คอมพิวเตอร์	4	0.2	15
อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	4	0.5	15
เคมีภัณฑ์	3.6	0.5	25
สารกึ่งตัวนำ	3.2	0	30
อาหาร	2.8	0.3	7

ที่มา: Smith & Parr (2005) อ้างใน คู่มือการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา พ.ศ. 2551

ตัวอย่างเช่น การประเมินมูลค่าสำหรับเครื่องหมายการค้าของบริษัท ง ซึ่งทำการผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคและเครื่องแต่งกาย สามารถใช้อัตราค่าใช้สิทธิตามค่าเฉลี่ยของธุรกิจ คือ ร้อยละ 5 ของรายได้ เพื่อหามูลค่าของเครื่องหมายทางการค้าจากการจำหน่ายสินค้าที่ใช้ตราสินค้าของบริษัท ง โดยมีรายละเอียดของการประมาณการดังนี้

1. พิจารณาว่าเครื่องหมายการค้าของบริษัท ง จะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มไปได้กี่ปี ในกรณีนี้สมมติว่าสามารถใช้ต่อไปได้อีก 5 ปี ในอนาคต
2. ประมาณการรายได้ในอนาคตของสินค้าที่ใช้เครื่องหมายทางการค้านี้ ตลอดระยะเวลา 5 ปี รวมถึงอัตรากำไรของบริษัทจะเป็นเท่าใด โดยอาจจะประเมินจากหลายปัจจัย อาทิ การเติบโตของเศรษฐกิจ, การเติบโตของอุตสาหกรรม และ การคาดการณ์ส่วนแบ่งตลาด
3. คำนวณค่าใช้สิทธิจากการนำอัตราค่าใช้สิทธิตามค่าเฉลี่ยของธุรกิจ ไปคูณกับประมาณการรายได้
4. หักด้วยอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่บริษัทต้องจ่าย
5. คิดลดมูลค่ากลับมาเป็นมูลค่าปัจจุบัน ด้วยอัตราคิดลดตามอัตราต้นทุนทางการเงินของบริษัท ที่ร้อยละ 15 (สมมติว่าบริษัท ง ระดมทุนด้วยหนี้ครึ่งหนึ่ง ที่อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 10 และ ใช้ทุนตนเองอีกครั้งหนึ่ง ด้วยผลตอบแทนต่อปีที่ต้องการคือร้อยละ 20 ดังนั้นอัตราต้นทุนทางการเงินของบริษัทจึงเป็น $10 \times 0.5 + 20 \times 0.5 = 15$ วิธีการคำนวณอัตราคิดลดได้ใน ภาคผนวก1: การคิดอัตราคิดลดและมูลค่าปัจจุบัน)
6. รวมมูลค่าปัจจุบันของค่าเช่าสิทธิในแต่ละปี ทำให้ได้มูลค่าของเครื่องหมายการค้า ณ วันที่ประเมิน

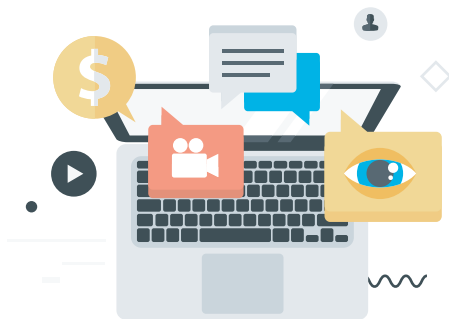
ตารางแสดงการประเมินมูลค่าสำหรับเครื่องหมายการค้าของบริษัท ง

ชั้นที่	รายการ	ปีที่				
		1	2	3	4	5
1	พิจารณาว่าเครื่องหมายการค้าของบริษัท ง สามารถใช้ต่อไปได้อีก 5 ปี ในอนาคต					
2	รายได้ (บาท)	3,250,000	3,900,000	4,680,000	5,616,000	6,739,200
3	อัตราค่าเช่าสิทธิ (%)	5.0	5.0	5.0	5.0	5.0
4	ค่าเช่าสิทธิ (บาท) = (3) x (2)	162,500	195,000	234,000	280,800	336,960
5	หัก ภาษีเงินได้นิติบุคคล 20% (บาท) = 20% x (4)	-32,500	-39,000	-46,800	-56,160	-67,392
6	ค่าเช่าสิทธิสุทธิ (บาท) = (4) - (5)	130,000	156,000	187,200	224,640	269,568
7	ตัวคูณคิดลด (ที่อัตราคิดลด 15%)	0.87	0.756	0.658	0.572	0.497
8	มูลค่าปัจจุบัน (บาท) = (7) x (6)	113,100	117,936	123,178	128,494	133,975
9	มูลค่าปัจจุบันสุทธิของเครื่องหมายการค้าของบริษัท ง ในปีปัจจุบัน = 616,683 บาท = 113,100 + 117,936 + 123,178 + 128,494 + 133,975					

5. ความเหมาะสมของแนวทางการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา

มูลค่าของทรัพย์สินทางปัญญาขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นการคุ้มครองสิทธิโดยกฎหมาย ระยะเวลาของการคุ้มครองสิทธิ พื้นที่ที่สิทธิได้รับการคุ้มครอง โอกาสในการถูกละเมิดสิทธิโดยผู้อื่น ตลอดจนความสามารถในการช่วยเพิ่มผลประกอบการให้แก่ผู้ใช้สิทธิ ถ้าหากทรัพย์สินทางปัญญาชิ้นใดมีการคุ้มครองสิทธิที่ดี มีความสามารถในการเพิ่มผลประกอบการ ตลอดจนมีความซับซ้อนมากจนทำให้ถูกลอกเลียนแบบหรือละเมิดสิทธิได้ยาก ทรัพย์สินทางปัญญานั้นย่อมมีมูลค่าเชิงเศรษฐกิจสูง และได้รับการประเมินมูลค่าที่เป็นตัวเงินสูง

ดังนั้น การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาในแต่ละวิธีจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยและวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ ซึ่งจะมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันไป

ความเหมาะสมของแนวทางการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาและวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้

แนวทางการประเมินมูลค่า	วัตถุประสงค์ของการนำไปใช้	ข้อดี	ข้อเสีย
การประเมินแบบ Checklist	<ul style="list-style-type: none"> ✓ เพื่อการบริหารจัดการภายในองค์กร ✓ ประเมินเพื่อการวางแผนธุรกิจ 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ เป็นวิธีการที่สะดวก ✓ เป็นวิธีการที่วิเคราะห์ปัจจัยได้ครอบคลุมในทุกมิติ 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ไม่สะท้อนมูลค่าที่เป็น “ตัวเงิน”
การประเมินจากต้นทุน	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ใช้ประเมินมูลค่าของทรัพย์สินทางปัญญาที่อยู่ในขั้นแรกของการพัฒนา ✓ ใช้กรณีที่ไม่มีชื่อทรัพย์สินทางปัญญา ✓ ในตลาดที่จะสามารถนำมาเปรียบเทียบได้เพื่อการทำบัญชีและภาษี 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ เป็นวิธีการที่สะดวก ✓ ข้อมูลที่ใช้ประเมินหาได้ง่าย เพราะเป็นมูลค่าตามงบประมาณบัญชี 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ มีความยุ่งยากในการแยกต้นทุนแต่ละประเภทออกจากกัน เช่น ต้นทุนบุคลากรกับต้นทุนของการทำ R&D ✓ ไม่สะท้อนมูลค่าของประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น
การประเมินจากการเปรียบเทียบราคาตลาด	<ul style="list-style-type: none"> ✓ เพื่อการนำไปใช้ภายในองค์กร ✓ เพื่อการทำธุรกรรม ✓ ใช้ประเมินมูลค่าสำหรับเครื่องหมายทางการค้า (Trademark) 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ มูลค่าที่ได้แม่นยำกว่า ✓ สะท้อนราคาตลาดที่แท้จริง 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ข้อมูลในการเปรียบเทียบหายาก ✓ ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาส่วนใหญ่ไม่มีใครยอมเปิดเผย ✓ ทรัพย์สินทางปัญญาบางประเภทมีความเฉพาะตัว (Niche market)
การประเมินจากรายได้	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ใช้ประเมินมูลค่าเพื่อแสวงหาแหล่งเงินทุน 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ เป็นที่นิยมในวงการธุรกิจ ✓ มูลค่าที่ได้มาจากการวิเคราะห์ 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ มีความยุ่งยากในการนำไปใช้ ✓ กลุ่มธุรกิจที่มีความเสี่ยงสูง กระแสรายได้จะมีการแกว่งตัวสูง ทำให้ประเมินมูลค่าได้ยาก ✓ สมมติฐานที่ใช้ในการประเมินมูลค่าเป็นนามธรรม

ที่มา : Pierre El Khoury, Ph.D (2015). IP and Finance: Accounting and Valuation of IP Assets and IP-based Financing. Sagess Law School Beirut, LEBANON

3

การประเมินมูลค่าทรัพย์สิน ทางปัญญาเชิงคุณภาพ

1. วิธีการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาเชิงคุณภาพ

การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญามีปัจจัยแวดล้อมหลายอย่างเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้น ผู้ที่ต้องการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาของตนเอง จึงควรคำนึงถึงปัจจัยตามตารางต่อไปนี้ เพื่อให้เข้าใจถึงตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา และทำความเข้าใจกับผู้ประเมินหรือผู้ให้เงินทุนได้ดียิ่งขึ้น

โดยมีขั้นตอนในการประเมินปัจจัยดังต่อไปนี้

1. ประเมินว่าทรัพย์สินทางปัญญาสามารถตอบสนองต่อปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงได้อย่างไร และเขียนอธิบายการประเมินลงในช่อง ‘ผลการประเมิน’ ในตาราง หน้า 36

เช่น หากเป็นสิทธิบัตรสำหรับเทคโนโลยีทางอาหารใหม่ ที่ไม่เคยมีใครคิดค้นมาก่อน ให้เขียนว่าเป็นทรัพย์สินทางปัญญาใหม่ ลงในช่องผลการประเมินของปัจจัยข้อที่ 1

2. หากปัจจัยในข้อใดยังมีจุดอ่อนหรือข้อบกพร่อง ควรคิดแนวทางในการพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญาให้สามารถตอบสนองต่อปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงได้มากขึ้น และสามารถจดลงในช่องแนวทางในการพัฒนาเพื่อปรับปรุงในอนาคต

จากกรณีข้างต้น เนื่องจากทรัพย์สินทางปัญญานี้มีความเสี่ยงในการนำไปประกอบธุรกิจสูง ผู้ประเมินควรนึกว่าจะทำอย่างไรให้ลดความเสี่ยงดังกล่าว เช่น การสร้างเครื่องจักรต้นแบบเพื่อทดสอบ เป็นต้น และเขียนลงในช่อง ‘แนวทางในการพัฒนา’

3. เมื่อพิจารณาปัจจัยแต่ละข้อแล้ว ควรทำการสรุปผลการประเมินว่าทรัพย์สินทางปัญญามีจุดแข็งด้านใดบ้าง และมีจุดอ่อนอย่างไร มีแนวทางจะพัฒนาต่อในอนาคตอย่างไรบ้าง

ในกรณีข้างต้น อาจสรุปได้ว่า สิทธิบัตรมีจุดแข็งคือ สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตได้มาก มีอัตราการสูญเสียในการผลิตลดลง แต่จุดอ่อนคือ การเป็นเทคโนโลยีใหม่ ทำให้ลูกค้าไม่มั่นใจว่าสินค้าจะมีคุณภาพเหมือนเดิม และอาจมีการคิดค้นเทคโนโลยีที่เหนือกว่าได้ง่ายในอนาคต แนวทางในการพัฒนา คือ การสร้างเครื่องจักรต้นแบบและทดลองผลิตเป็นระยะเวลา 6 เดือน และเร่งลงทุนในการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ผู้ที่ต้องการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาด้วยตนเองอาจรอกตามแบบฟอร์มตารางหน้า 36-41 เพื่อประเมินความแข็งแกร่งและจุดอ่อนของทรัพย์สินทางปัญญาของตนได้

ทรัพย์สินทางปัญญาที่ทำการประเมินคือ:ตัวอย่าง : สิทธิบัตรสำหรับเทคโนโลยีทางอาหาร..

ปัจจัยที่ต้องคำนึงถึง (และคำอธิบาย)	ผลการประเมิน	แนวทางในการพัฒนา
ด้านคุณสมบัติและจุดแข็งของทรัพย์สินทางปัญญา ทรัพย์สินทางปัญญาชิ้นนี้ ...		
<ul style="list-style-type: none"> ● เป็นทรัพย์สินทางปัญญาใหม่ หรือต่อยอดจากทรัพย์สินทางปัญญาเดิม (การเป็นทรัพย์สินทางปัญญาใหม่ หมายความว่าตลาดสินค้า/บริการนั้น ยังไม่ได้รับการพิสูจน์ เป็นตลาดที่มีความเสี่ยง) 	ตัวอย่าง : เป็นทรัพย์สินทางปัญญาใหม่	ตัวอย่าง : เนื่องจากทรัพย์สินทางปัญญามีความเสี่ยงในการนำไปประกอบธุรกิจสูง ดังนั้นจะมีการสร้างเครื่องจักรต้นแบบเพื่อทดสอบ
<ul style="list-style-type: none"> ● เป็นสิทธิของบริษัท ผู้ประกอบการ หรือผู้คิดค้นทรัพย์สินทางปัญญาที่ทำงานอยู่ในบริษัท (หากเป็นทรัพย์สินของบริษัท ไม่ยึดโยงกับบุคคลในบริษัท จะทำให้บริษัทมีความเสี่ยงลดลง) 		
<ul style="list-style-type: none"> ● อยู่ในช่วงเริ่มต้นของการพัฒนา, สามารถหาผลประโยชน์เชิงพาณิชย์ได้ในอนาคตอันใกล้หรือถูกใช้ในการหาผลประโยชน์เชิงพาณิชย์ได้แล้ว (ทรัพย์สินทางปัญญาที่ถูกใช้งานจริงแล้ว มีต้นทุนในการวิจัย และต้นทุนในการเปิดตลาดน้อยกว่า) 		
<ul style="list-style-type: none"> ● ได้ขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาดังกล่าวแล้วหรือไม่ หากดำเนินการแล้ว มีการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาดังกล่าวในประเทศใดบ้าง และจะหมดอายุการคุ้มครองเมื่อใด (หากมีการจดทะเบียนในหลายพื้นที่ และมีอายุการคุ้มครองยาว ย่อมมีการป้องกันสิทธิที่ดีกว่า) 		

ปัจจัยที่ต้องคำนึงถึง (และคำอธิบาย)	ผลการประเมิน	แนวทางในการพัฒนา
<p><u>ด้านคุณสมบัติและจุดแข็งของทรัพย์สินทางปัญญา</u> ทรัพย์สินทางปัญญาชิ้นนี้ ...</p>		
<ul style="list-style-type: none"> ● มีโอกาสถูกร้องเรียนเพื่อเพิกถอนการจดทะเบียนมากน้อยเพียงใด (หากมีโอกาสในการถูกร้องเรียนมาก หมายความว่าเจ้าของมีโอกาสสูงที่จะเสียสิทธิในการใช้งานทรัพย์สินทางปัญญาแต่เพียงผู้เดียว) 		
<ul style="list-style-type: none"> ● เจ้าของซึ่งมีทรัพยากรเพียงพอในการต่อสู้คดีหากถูกร้องเรียนให้มีการเพิกถอนการจดทะเบียนหรือไม่ (หากมีทรัพยากร ทั้งทรัพย์สินและเวลา ที่พร้อมจะใช้เพื่อการปกป้องสิทธิ ย่อมทำให้มีความเสี่ยงลดลง) 		
<ul style="list-style-type: none"> ● ได้รับการคุ้มครองจากการลอกเลียนแบบมากน้อยเพียงใด (หากได้รับการคุ้มครองสูง เช่น สามารถดำเนินคดีกับผู้ลอกเลียนแบบได้ หรือดำเนินคดีกับทรัพย์สินทางปัญญาที่เหมือนกันเกินไป ทำให้มีความแน่นอนในสิทธิ) 		
<ul style="list-style-type: none"> ● ช่วยสร้างอำนาจในทางธุรกิจได้มากน้อย (ถ้าทรัพย์สินทางปัญญานั้นสามารถนำไปใช้ครองตลาดสินค้าหรือบริการเฉพาะอย่างได้ จะทำให้ได้รับผลตอบแทนสูง) 		
<ul style="list-style-type: none"> ● มีการอนุมัติให้ใช้สิทธิแก่ผู้อื่นหรือไม่ มีลักษณะสัญญาแบบใด (การให้สิทธิผู้อื่นใช้ อาจส่งผลในด้านรายได้ค่าเช่าสิทธิ แต่เป็นผลเสีย ถ้าหากให้สิทธิแก่ผู้ที่เข้ามาแข่งขันกับเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา) 		
<ul style="list-style-type: none"> ● อยู่ระหว่างการดำเนินคดี (ทั้งการฟ้องผู้อื่น และถูกผู้อื่นฟ้อง) หรือไม่ (หากเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่อยู่ระหว่างการดำเนินคดี ย่อมมีมูลค่าลดลงจากต้นทุนในการดำเนินการทางกฎหมาย) 		

ปัจจัยที่ต้องคำนึงถึง (และคำอธิบาย)	ผลการประเมิน	แนวทางในการพัฒนา
<p>ด้านระยะเวลาในการสร้างผลประโยชน์ทางธุรกิจ ผลิตภัณฑ์/บริการที่ใช้ ทรัพย์สินทางปัญญาชิ้นนี้ ...</p>		
<ul style="list-style-type: none"> ● มีโอกาสมากน้อยเพียงใด ที่จะถูกนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ ทดแทนจนไม่สามารถขายผลิตภัณฑ์/บริการได้ (หากเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่ถูกพัฒนาให้เหนือกว่าได้ง่าย ย่อมมีอายุในการสร้างผลประโยชน์ลดลง) 		
<ul style="list-style-type: none"> ● มีความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมาย กฎระเบียบ หรือมาตรการกำกับดูแล ซึ่งจะมีผลต่อการจำหน่ายผลิตภัณฑ์/บริการที่พัฒนามาจากทรัพย์สินทางปัญญาดังกล่าวได้หรือไม่ (หากการเปลี่ยนแปลงทางด้านกฎหมายส่งผลกระทบต่อการทำธุรกิจมาก ย่อมมีความเสี่ยงด้านรายได้สูง) 		
<ul style="list-style-type: none"> ● มีความเป็นไปได้ที่ต้นทุนการผลิตจะเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (การผลิตสินค้า/บริการที่ต้นทุนมีโอกาสเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่น ใช้วัตถุดิบที่มีอยู่อย่างจำกัด ก็จะทำให้้อัตรากำไรลดลง) 		
<ul style="list-style-type: none"> ● มีทรัพยากรอื่น เช่น ฐานการผลิต ช่องทางการจัดจำหน่าย ที่ช่วยให้ครองตลาดสินค้าและบริการได้ (ประโยชน์ของทรัพย์สินทางปัญญาชิ้นกับความพร้อมในการทำธุรกิจด้วย หากมีความพร้อมสูงย่อมทำให้มีผลประกอบการที่ดี ซึ่งทำให้ทรัพย์สินทางปัญญามีมูลค่าสูง) 		
<ul style="list-style-type: none"> ● คาดว่าจะมีระยะเวลาในการสร้างผลประโยชน์ทางธุรกิจได้กี่ปี (จากปัจจัย 4 ข้อข้างต้น หากคาดว่าทรัพย์สินทางปัญญามีโอกาสสร้างผลประโยชน์ได้นาน ย่อมทำให้มีมูลค่าสูง เนื่องจากสร้างกำไรได้ต่อเนื่อง) 		

ปัจจัยที่ต้องคำนึงถึง (และคำอธิบาย)	ผลการประเมิน	แนวทางในการพัฒนา
<u>ด้านการแข่งขัน</u> ทรัพย์สินทางปัญญาชั้นนี้ ...		
<ul style="list-style-type: none"> ● ช่วยป้องกันการแข่งขันจากคู่แข่งได้มากเพียงพอ (การไม่มีสินค้าหรือบริการใดมาทดแทน ทำให้มีผลประโยชน์การเพิ่มขึ้น) 		
<ul style="list-style-type: none"> ● จะถูกรุกแซงพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญาที่คิดว่าจะขึ้นมาได้ง่ายเพียงใด กล่าวคือ ต้องใช้ระยะเวลาและต้นทุนมากเท่าใด (หากทรัพย์สินทางปัญญามีความซับซ้อนมาก ถูกพัฒนาให้เหนือกว่าได้ยาก ย่อมทำให้รักษาตลาดเฉพาะของตนไว้ได้นาน) 		
<u>ด้านตลาดสินค้า/บริการที่ใช้ทรัพย์สินทางปัญญา</u> ผลผลิต/บริการที่ใช้ ทรัพย์สินทางปัญญาชั้นนี้ ...		
<ul style="list-style-type: none"> ● มีตลาดสินค้า/บริการที่ได้รับการคุ้มครองจากสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาหรือไม่ (การมีตลาดเฉพาะของตนเอง ที่ได้รับการคุ้มครองทางกฎหมาย ทำให้มีความแน่นอนในกระแสรายได้มากขึ้น) 		
<ul style="list-style-type: none"> ● มีขนาดของตลาดใหญ่เพียงใด ลูกค้านักคือใคร มีกำลังซื้ออย่างน้อยเพียงใด และลูกค้าอยู่ที่ใดบ้าง (สินค้า/บริการที่มีปริมาณผู้ซื้ออยู่มาก และผู้ซื้อเหล่านั้นมีกำลังซื้อสูง หมายความว่า เป็นตลาดที่มีมูลค่ามาก และมีความมั่นคง) 		
<ul style="list-style-type: none"> ● มีส่วนแบ่งตลาดในตลาดดังกล่าวคิดเป็นร้อยละประมาณเท่าใด (ถ้าหากสินค้า/บริการที่ขายมีส่วนแบ่งตลาดมาก ย่อมหมายถึงความสามารถในการหารายได้และกำไรได้มากขึ้น) 		

ปัจจัยที่ต้องคำนึงถึง (และคำอธิบาย)	ผลการประเมิน	แนวทางในการพัฒนา
ผลประโยชน์ของทรัพย์สินทางปัญญาในทางธุรกิจ ทรัพย์สินทางปัญญาชั้นนี้ ...		
<ul style="list-style-type: none"> ● ช่วยเพิ่มยอดขายได้มากเพียงใด (หากคาดว่ากรณีทรัพย์สินทางปัญญาช่วยเพิ่มยอดขายได้มาก เมื่อเทียบกับการไม่มีทรัพย์สินทางปัญญา หมายความว่ามีความสามารถในการสร้างรายได้สูง) 		
<ul style="list-style-type: none"> ● ช่วยเพิ่มราคาของสินค้า/บริการได้มากเพียงใด (หากคาดว่ากรณีทรัพย์สินทางปัญญาช่วยเพิ่มราคาได้มาก เมื่อเทียบกับการไม่มีทรัพย์สินทางปัญญา หมายความว่าทรัพย์สินทางปัญญาช่วยให้สินค้า/บริการมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น) 		
<ul style="list-style-type: none"> ● ช่วยเพิ่มอัตรากำไรได้มากเพียงใด (หากคาดว่ากรณีทรัพย์สินทางปัญญาช่วยเพิ่มอัตรากำไรได้มาก เมื่อเทียบกับการไม่มีทรัพย์สินทางปัญญา หมายความว่าช่วยทำให้กำไรต่อหน่วยเพิ่มขึ้น) 		
<ul style="list-style-type: none"> ● ช่วยลดต้นทุนการผลิตได้มากเพียงใด (หากคาดว่ากรณีทรัพย์สินทางปัญญาช่วยลดต้นทุนการผลิตได้มาก เมื่อเทียบกับการไม่มีทรัพย์สินทางปัญญา หมายความว่าทรัพย์สินทางปัญญาช่วยเพิ่มกำไรได้) 		
<ul style="list-style-type: none"> ● ช่วยเพิ่มกระแสเงินสดได้มาน้อยเพียงใด (ทรัพย์สินทางปัญญาที่ทำให้ธุรกิจมีกระแสเงินสดสุทธิเพิ่มขึ้นมาก เมื่อเทียบกับการไม่มีทรัพย์สินทางปัญญา เป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีมูลค่าสูง) 		
<ul style="list-style-type: none"> ● (หากมีการให้เช่าทรัพย์สินทางปัญญา) สร้างรายได้จากการให้เช่าทรัพย์สินทางปัญญามากน้อยเพียงใด (ถ้าการให้เช่าทรัพย์สินทางปัญญาสร้างรายได้ให้แก่ธุรกิจได้มาก หมายความว่าทรัพย์สินทางปัญญาที่มีมูลค่าสูง) 		

ปัจจัยที่ต้องคำนึงถึง (และคำอธิบาย)	ผลการประเมิน	แนวทางในการพัฒนา
ผลประโยชน์ของทรัพย์สินทางปัญญาในทางธุรกิจ ทรัพย์สินทางปัญญาชิ้นนี้ ...		
<ul style="list-style-type: none"> ● (หากมีการให้เช่าทรัพย์สินทางปัญญา) มีโอกาสที่จะสร้างรายได้เพิ่มขึ้นในอนาคตได้มากน้อยเพียงใด (ถ้าการให้เช่าทรัพย์สินทางปัญญามีโอกาสสร้างรายได้ในอนาคตได้มาก หมายความว่า เป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีมูลค่าสูง) 		
ด้านการลงทุนและพัฒนา ทรัพย์สินทางปัญญาชิ้นนี้ ...		
<ul style="list-style-type: none"> ● จะต้องลงทุนเพิ่มเท่าใด ก่อนที่จะนำไปใช้หาผลประโยชน์เชิงพาณิชย์ได้ (หากต้องลงทุนเพิ่มในด้านการวิจัยและพัฒนา รวมถึงการทดสอบสินค้า ย่อมหมายความว่า มีต้นทุนสูง ส่งผลให้มีมูลค่าประเมินต่ำลง เมื่อเทียบกับทรัพย์สินทางปัญญาที่พร้อมนำไปใช้ผลิต) 		
<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องลงทุนเพิ่มเท่าใด จึงจะทำให้ผลิตภัณฑ์หรือบริการ เป็นที่สนใจของลูกค้า (หากต้องเสียค่าใช้จ่ายในการประชาสัมพันธ์ และการทำให้สินค้าติดตลาดมาก ย่อมหมายถึงต้นทุนที่สูง ส่งผลให้มีมูลค่าประเมินต่ำลง เมื่อเทียบกับสินค้า/บริการที่เป็นที่ยอมรับอยู่แล้ว) 		
<ul style="list-style-type: none"> ● มีความเสี่ยงในการไม่ประสบความสำเร็จอะไรบ้าง (หากมีความเสี่ยงอื่น ๆ ย่อมหมายถึงความไม่แน่นอนในกระแสรายได้ ส่งผลให้มีการลดทอนมูลค่าของทรัพย์สินทางปัญญาลง) 		

ที่มา: ดัดแปลงจาก Intellectual Property Office (United Kingdom) Valuing Your Intellectual Property พ.ศ.2557 อัปเดตล่าสุด พ.ศ.2559

ตัวอย่าง สรุปผลการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาเชิงคุณภาพ

จุดแข็งของทรัพย์สินทางปัญญา: สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตได้มาก, มีอัตราการสูญเสียในการผลิตลดลง

จุดอ่อนของทรัพย์สินทางปัญญา: การเป็นเทคโนโลยีใหม่ ทำให้ลูกค้าไม่มั่นใจว่าสินค้าจะมีคุณภาพเหมือนเดิม และอาจมีการคิดค้นเทคโนโลยีที่เหนือกว่าได้ง่ายในอนาคต

แนวทางในการพัฒนาให้ดีขึ้น: การสร้างเครื่องจักรต้นแบบและทดลองผลิตเป็นระยะเวลา 6 เดือน และเร่งลงทุนในการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ກາດຜນວກ

ภาคผนวก 1: การคำนวณอัตราคิดลด และมูลค่าปัจจุบัน

ค่าของเงินนั้นเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เช่น เงิน 1,000 บาทในปัจจุบัน ย่อมมีค่ามากกว่าเงิน 1,000 บาท ใน 1 ปีข้างหน้า เนื่องจากการฝากเงิน 1,000 บาทในปัจจุบัน ย่อมได้ผลตอบแทนและมีจำนวนเงินสุทธิตั้งในอีก 1 ปี สูงกว่า 1,000 บาท ด้วยเหตุนี้ รายได้หรือกำไรที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ย่อมมีมูลค่าสูงกว่ารายได้หรือกำไรที่มีค่าเท่ากันแต่เกิดในอนาคต

หากผู้อ่านต้องการประเมินมูลค่าของทรัพย์สินทางปัญญา ณ เวลาปัจจุบันว่ามีมูลค่าเท่าใด แต่รายได้จากการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาเกิดขึ้นในอนาคตครอบคลุมระยะเวลาหลายปี ดังนั้น เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบได้ว่ามีมูลค่าที่แท้จริงเท่าใด จึงจำเป็นต้องแปลงรายได้ในแต่ละปีให้กลับมาอยู่ในมูลค่า ณ ปัจจุบัน เพื่อที่จะสามารถรวมและทราบได้ว่ามูลค่าที่แท้จริงเป็นเท่าใด

ในการแปลงค่าให้เป็นมูลค่าปัจจุบันจะใช้อัตราคิดลด (discount rate) เข้าไปหาร ในทางธุรกิจจะคำนวณอัตราคิดลดด้วย 2 วิธีหลัก คือ 1. ต้นทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของเงินทุน (Weighted average cost of capital: WACC) และ 2. แบบจำลองผลตอบแทนของหลักทรัพย์ (Capital asset pricing model: CAPM)

1. ต้นทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของเงินทุน เป็นวิธีการหาค่าเฉลี่ยของต้นทุนเงินทุนของธุรกิจ โดยพิจารณาจากสัดส่วนและต้นทุนของเงินทุน 2 รูปแบบ คือ สินเชื่อ (กู้ยืมเงิน) และ ทุน (การระดมทุน)

$$\text{WACC} = \text{(อัตราดอกเบี้ยสินเชื่อ} \times \text{สัดส่วนของสินเชื่อต่อเงินทุนทั้งหมด)} \\ + \text{(ต้นทุนเงินทุน} \times \text{สัดส่วนของทุนต่อเงินทุนทั้งหมด)}$$

ตัวอย่างเช่น บริษัทหนึ่งมีเงินทุนทั้งหมด 1,000,000 บาท เป็นการลงทุนด้วยตนเอง (ทุน) 500,000 บาท และขอสินเชื่อมาอีก 500,000 บาท หากสินเชื่อมีอัตราดอกเบี้ยที่ร้อยละ 12.5 ในขณะที่การลงทุนนั้นต้องการผลตอบแทนต่อปีที่ร้อยละ 30 ดังนั้น ต้นทุนเงินทุนของบริษัทนี้และอัตราคิดลดที่บริษัทนี้ควรใช้ มีค่าเท่ากับ

$$12.5 \times (500,000/1,000,000) + 30 \times (500,000/1,000,000) = 21.25\%$$

2. แบบจำลองผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ใช้สำหรับหาอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน โดยคิดเสมือนว่า การลงทุนหนึ่ง ๆ จะต้องได้ผลตอบแทนอย่างน้อยเท่ากับการลงทุนในสินทรัพย์ที่ไม่มีความเสี่ยง (เช่น พันธบัตรรัฐบาล) แล้วปรับเพิ่มตามอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในตลาดและความเสี่ยงของการลงทุน

ตัวอย่างเช่น ผลตอบแทนของพันธบัตรรัฐบาลระยะเวลา 5 ปี (วันที่ 24 ส.ค. 2559) มีค่าร้อยละ 1.77 อัตราผลตอบแทนของตลาดมีค่าเท่ากับร้อยละ 15 และตลาดมีค่าความผันผวนเท่ากับ 2 ดังนั้น อัตราผลตอบแทนและอัตราคิดลดมีค่า $1.77 + 2 \times (15 - 1.77) = 28.23\%$

ตารางตัวคูณคิดลดปัจจุบันตามอัตราคิดลด

ผู้อ่านสามารถอ้างอิงตัวคูณมูลค่าปัจจุบันตามอัตราคิดลดต่าง ๆ ได้ดังตารางนี้ เช่น หากต้องการคำนวณมูลค่าปัจจุบันของกำไรในอีก 3 ปีนับจากปัจจุบัน ด้วยอัตราคิดลด 9% ให้นำค่า 0.772 ไปคูณกับกำไรในปีที่ 3

ปีที่	อัตราคิดลด(%)														
	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	20	25	30	40
1	0.952	0.943	0.935	0.926	0.917	0.909	0.901	0.893	0.885	0.877	0.870	0.833	0.800	0.769	0.714
2	0.907	0.890	0.873	0.857	0.842	0.826	0.812	0.797	0.783	0.769	0.756	0.694	0.640	0.592	0.510
3	0.864	0.840	0.816	0.794	0.772	0.751	0.731	0.712	0.693	0.675	0.658	0.579	0.512	0.455	0.364
4	0.823	0.792	0.763	0.735	0.708	0.683	0.659	0.636	0.613	0.592	0.572	0.482	0.410	0.350	0.260
5	0.784	0.747	0.713	0.681	0.650	0.621	0.593	0.567	0.543	0.519	0.497	0.402	0.328	0.269	0.186
6	0.746	0.705	0.666	0.630	0.596	0.564	0.535	0.507	0.480	0.456	0.432	0.335	0.262	0.207	0.133
7	0.711	0.665	0.623	0.583	0.547	0.513	0.482	0.452	0.425	0.400	0.376	0.279	0.210	0.159	0.095
8	0.677	0.627	0.582	0.540	0.502	0.467	0.434	0.404	0.376	0.351	0.327	0.233	0.168	0.123	0.068
9	0.645	0.592	0.544	0.500	0.460	0.424	0.391	0.361	0.333	0.308	0.284	0.194	0.134	0.094	0.048
10	0.614	0.558	0.508	0.463	0.422	0.386	0.352	0.322	0.295	0.270	0.247	0.162	0.107	0.073	0.035

ภาคผนวก 2 : กรณีศึกษา การประเมินมูลค่าตราสินค้า ZARA

ZARA

(ที่มา : Rita Leao Furtado Gomes, 2011, Master thesis: ZARA: a case study about brand valuation, Catholic University of Portugal, Porto.)

การประเมินมูลค่าตราสินค้า ZARA นี้ เกิดขึ้นเนื่องจากบริษัท H&M ซึ่งเป็นบริษัทที่จำหน่ายสินค้าแฟชั่น ต้องการจะควรวรรณกิจการของบริษัทคู่แข่งที่จำหน่ายสินค้าภายใต้แบรนด์ ZARA ดังนั้นจึงจำเป็นต้องประเมินว่าตราสินค้า ZARA มีมูลค่าเท่าไร และควรเสนอซื้อด้วยราคาเท่าไร

ZARA เป็นตราสินค้าที่สำคัญของบริษัทในกลุ่ม Inditex Group ซึ่งเป็นบริษัทที่ก่อตั้งขึ้นในปี 1975 ที่ประเทศสเปน และเป็นหนึ่งในบริษัทแฟชั่นที่ใหญ่ที่สุดในโลก โดยมีร้านค้ากว่า 1,700 แห่งใน 77 ประเทศทั่วโลก คู่แข่งระดับโลกที่สำคัญ ได้แก่ H&M, the GAP และ Benetton

จากการประเมินปัจจัย หรือประเมินแบบ Checklist ในเบื้องต้น พบว่า จุดแข็งของตราสินค้า ZARA คือ ผลการสำรวจการจัดอันดับ “Best global of fashion industry” ในปี 2010 พบว่า ZARA อยู่ในลำดับที่ 48 ขยับขึ้นมาจากอันดับที่ 50 ในปี 2009 และรายได้ของ ZARA เพิ่มขึ้นร้อยละ 14 จากปี 2009 ทำให้ ZARA อาจมีแนวโน้มที่จะเติบโตมากขึ้นในอนาคต

ขั้นตอนแรกของการประเมินมูลค่าตราสินค้า ZARA คือ การคำนวณมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ (Economic Value Added: EVA) เพื่อประเมินว่าบริษัทสามารถสร้างผลตอบแทนได้มากกว่าสินทรัพย์ที่ลงทุนในธุรกิจ (capital employed) ก่อนที่จะทำการแยกรายได้จากตราสินค้าออกจากรายได้ประเภทอื่น ๆ และประมาณการรายได้จากตราสินค้าในอนาคต ซึ่งในที่นี้ใช้ประมาณการรายได้รวมในอนาคต 4 ปีข้างหน้า โดยประมาณจากผลเฉลี่ยของกำไรในอดีต 3 ปีที่ผ่านมา (ปี 2007-2009) และเพื่อป้องกันการบิดเบือนรายได้ที่แท้จริง จึงใช้ผลกำไรในปี 2010 เป็นปีปัจจุบัน

ในการประมาณการรายได้รวมของตราสินค้า ZARA ในอนาคตนั้น (ปี 2010-2014) จะใช้สมมติฐานที่ว่าอัตราการเติบโตของรายได้เฉลี่ยอยู่ที่อัตราร้อยละ 8 และค่า EBIT ที่ใช้ในการคำนวณนั้นประมาณจากค่าเฉลี่ยในปีก่อนหน้าซึ่งมีค่าเท่ากับร้อยละ 17 สำหรับอัตรากาซีที่ใช้จะคำนวณจากกาซีที่จ่ายเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2007-2010 ได้เท่ากับร้อยละ 23

ตาราง 1 การวิเคราะห์ด้านการเงินโดยวิธีการประเมินจากรายได้รวมของตราสินค้า (หน่วย: พันยูโร)

รายการ	ปี	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
					1	2	3	4	5
1. รายได้รวมของตราสินค้า		6,264	6,824	7,077	8,088	8,412	8,748	9,098	9,462
2. ต้นทุนการดำเนินการ		-5,173	5,757	5,972	6,554	6,990	7,283	7,546	7,813
3. กำไรก่อนหักดอกเบี้ยและกาซี = (1) - (2)		1,091	1,067	1,105	1,534	1,422	1,465	1,552	1,649
4. อัตรากาซี		24%	21%	24%	25%	23%	23%	23%	23%
5. กาซี = (3) × (4)		-261	224	-265	-383	-327	-337	-357	-379
6. กำไรหลังหักกาซี = (3) - (5)		830	843	840	1,151	1,095	1,128	1,195	1,270
7. สินทรัพย์ที่ลงทุนในธุรกิจ		2,661	3,334	3,810	4,321	4,004	4,128	4,373	4,645
8. CAPM (6.2%) = 6.2% × (7)		-165	-207	-236	-268	-248	-256	-271	-288
9. มูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ = (6) - (8)		669	636	604	883	841	872	924	982

หมายเหตุ : CAPM คือ อัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากการลงทุน

ที่มา : ดัดแปลงจาก Rita Leao Furtado Gomes, 2011, Master thesis: ZARA: a case study about brand valuation, Catholic University of Portugal, Porto

ขั้นตอนต่อไปจะเป็นการคำนวณหาค่า EVA หรือมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ โดยคำนวณจากสูตรอัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากการลงทุน (CAPM) ด้านล่างนี้

$$E(R) = R_f + \beta[E(R_m) - R_f]$$

โดยที่ E(R)	คือ	อัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากการลงทุน
β	คือ	ค่าความผันผวนของการลงทุนในตลาด
R _f	คือ	อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนที่ไม่มีความเสี่ยง (risk free rate)
E(R _m)	คือ	อัตราผลตอบแทนที่คาดการณ์ว่าจะได้จากการลงทุนในตลาด

ทั้งนี้ อัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากการลงทุนจะพิจารณาอัตราดอกเบี้ยที่ไม่มีความเสี่ยงของพันธบัตรรัฐบาลเยอรมันระยะเวลา 10 ปี ณ วันที่ 5 กันยายน 2011 ซึ่งมีอัตราอยู่ที่ร้อยละ 2.2 ขณะที่ค่าความผันผวนของการลงทุนในตลาดเท่ากับร้อยละ 0.67 ซึ่งอ้างอิงมาจากรฐานข้อมูลของ Damodaran's European database (ข้อมูลล่าสุดเดือนมกราคม ปี 2011) และอัตราผลตอบแทนที่คาดการณ์ว่าจะได้รับจากตลาดมีค่าเท่ากับร้อยละ 6 โดยอ้างอิงจากผลการศึกษาของ London Business School พบว่ามีค่าเท่ากับร้อยละ 6 ดังนั้นเมื่อแทนค่าเข้าไปในสมการ CAPM ดังกล่าวแล้วจะได้อัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากการลงทุนเท่ากับร้อยละ 6.2 ($E(r_u) = 2.2 + [0.67*6]$)

จากอัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากการลงทุนดังกล่าว สามารถคำนวณมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ (EVA) ในปี 2010-2014 เท่ากับ 883, 841, 872, 924 และ 982 พันยูโร ตามลำดับ (ตาราง 1 ค่า EVA แถวสุดท้าย)

ขั้นตอนที่สองของการประเมินมูลค่าตราสินค้า ZARA คือ การแยกรายได้ที่เกี่ยวข้องกับตราสินค้า ZARA ออกทั้งหมด โดยวิเคราะห์จากปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการของผู้บริโภคในการซื้อสินค้า เช่น คุณภาพสินค้า ที่ตั้งของร้านค้า ภาพลักษณ์ของตราสินค้า การให้บริการ เป็นต้น ทั้งนี้ปัจจัยที่เกี่ยวข้องเหล่านี้จะถูกนำมาคิดถ่วงเฉลี่ยเพื่อหาค่า Role Brand Index (RBI) หรือเป็นค่า Royalty rate ของตราสินค้า ZARA

อนึ่ง จากผลศึกษาของ Interbrand ซึ่งเป็นบริษัทที่ปรึกษาที่ให้บริการเกี่ยวกับตราสินค้า พบว่า ตราสินค้า ZARA ถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 6 ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการค้าปลีกของโลก ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าตราสินค้า ZARA เป็นตราสินค้าที่มีอิทธิพลต่อกำลังซื้อของผู้บริโภคได้อย่างมากหากเทียบกับบริษัทคู่แข่งแล้ว ด้วยเหตุนี้การประเมินมูลค่าตราสินค้า ZARA จึงตั้งสมมติฐานว่าค่า RBI หรือค่า Royalty rate เท่ากับร้อยละ 30 ซึ่งทำให้รายได้จากตราสินค้า เท่ากับร้อยละ 30 ของมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

ขั้นตอนที่สามของการประเมินมูลค่าตราสินค้า ZARA คือ การวิเคราะห์จุดแข็งของสินค้าเพื่อนำไปใช้เป็นอัตราคิดลดของรายได้ตราสินค้า โดยการประเมินจุดแข็งของตราสินค้าจะวิเคราะห์ความเสี่ยงของปัจจัยต่าง ๆ อนึ่ง การกำหนดคะแนนของปัจจัยต่าง ๆ ต้องอาศัยข้อมูลเชิงลึกจำนวนมากเกี่ยวกับตราสินค้า ซึ่งกรณีศึกษานี้ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านั้นได้ จึงทำได้เพียงการเปรียบเทียบบรรทัดฐานของตราสินค้าในอุดมคติและกำหนดคะแนนของปัจจัยต่าง ๆ เทียบกับจุดแข็งของตราสินค้า ZARA (รายละเอียดตามตารางที่ 2)

ทั้งนี้ ZARA เป็นตราสินค้าที่เติบโตและเป็นผู้นำในตลาดสินค้าแฟชั่น และมีการขยายธุรกิจไปต่างประเทศกว่า 77 ประเทศทั่วโลก มีการพัฒนาออกแบบสินค้าให้ทันสมัย มียอดขายสินค้าที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการขยายธุรกิจเพื่อให้บริการร้านค้าออนไลน์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดแข็งที่สำคัญของตราสินค้า คะแนนที่ได้รับจะถูกนำมาคิดเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักที่ต่างกันขึ้นอยู่กับแต่ละปัจจัย ซึ่ง ZARA ได้คะแนนจุดแข็งของตราสินค้าเท่ากับ 82 จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน

ตาราง 2 คะแนนจุดแข็งของตราสินค้า ZARA เทียบกับบรรทัดฐานในการประเมิน

ปัจจัย	บรรทัดฐานการประเมิน	คะแนนเต็ม	คะแนนของ ZARA
การเป็นผู้นำ	สัดส่วนตลาด ตำแหน่งในตลาด การแบ่งกลุ่มตลาด ความกังวลของตราสินค้า	25	22
ความมั่นคง	ประวัติ ตำแหน่งในปัจจุบัน ความพึงพอใจ ความซื่อสัตย์ของลูกค้า	15	12
สภาวะการตลาด	โครงสร้างการแข่งขัน การเติบโตของตลาด ยอดขาย มูลค่าการขาย	10	8
การขยายตลาด	ตลาดในประเทศ ประวัติการส่งออก	25	19
ความทันสมัย	เงื่อนไข การดึงดูดใจ	10	8
การสนับสนุน	คุณภาพ สัดส่วนการโฆษณา	10	7
การป้องกัน	วันที่จดทะเบียน การติดตามประเมินผลทางกฎหมาย	5	5
จุดแข็งของตราสินค้า		100	82

ที่มา: Rita Leao Furtado Gomes, 2011, Master thesis: ZARA: a case study about brand valuation, Catholic University of Portugal, Porto.

ขั้นตอนสุดท้ายของการประเมินมูลค่าตราสินค้า ZARA คือ การคำนวณมูลค่าปัจจุบันสุทธิของรายได้ตราสินค้าที่ประมาณการและนำมาคิดลดให้เป็นมูลค่าปัจจุบัน ทั้งนี้ อัตราคิดลดของตราสินค้านี้มีค่าเท่ากับร้อยละ 6.2 ซึ่งคำนวณได้จากสูตรอัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากการลงทุน (CAPM) ที่ได้กล่าวไปข้างต้นแล้วนั้น นอกจากนี้คะแนนจุดแข็งของตราสินค้ายังสามารถนำมาแปลงเป็นอัตราคิดลดได้อีกเช่นกัน

อนึ่ง ในการคำนวณมูลค่าปัจจุบันสุทธิของรายได้ของตราสินค้าสามารถคำนวณได้จากสูตรดังนี้

$$NPV = \sum_{t=1}^N \frac{CF_t}{(1+i)^t}$$

โดยที่	N	คือ	จำนวนปีทั้งหมดของรายได้กระแสเงินสดที่ใช้ในการประมาณการ
	t	คือ	ปีที่ 1, 2, 3, ถึง N
	CF	คือ	กระแสเงินสด หรือรายได้ของตราสินค้า
	i	คือ	อัตราคิดลด (อัตราคิดลดตราสินค้า)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ามูลค่าของตราสินค้าจะมีอัตราการเติบโตได้ไม่สิ้นสุด แต่ภายใต้การประเมินมูลค่าตราสินค้านี้สมมุติให้ประมาณการรายได้ไว้เพียง 5 ปีเท่านั้น ดังนั้นจึงสามารถประเมินมูลค่าตราสินค้า ZARA ได้เท่ากับ 6.17 ล้านดอลลาร์ หรือมีมูลค่าตราสินค้าประมาณ 7.20 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ (ตารางที่ 3)

ตาราง 3 การคำนวณมูลค่าปัจจุบันสุทธิของรายได้ของตราสินค้า

รายการ	ปี	2010	2011	2012	2013	2014
		1	2	3	4	5
1. มูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ (จากตาราง 1)		883	841	872	924	982
2. สัดส่วนความนิยมของตราสินค้า (Role Brand Index: RBI)		30%	30%	30%	30%	30%
3. รายได้ตราสินค้า = (1) x (2)		265	252	262	277	295
4. คะแนนจุดแข็งตราสินค้า (จากตาราง 2)	82					
5. อัตราคิดลดต้นสินค้า (ค่า CAPM ตาราง1)	6.2%					
6. รายได้ตราสินค้าคิดลด $\frac{(3)}{(1+6.2\%)^t}$ t= 1, 2, 3, 4, 5		249	224	218	218	218
7. รายได้ตราสินค้าคิดลดสุทธิ (ปี1-5) = 249 + 224 + 218 +218		1,127				
8. อัตราการเติบโตระยะยาว	1.8%					
9. มูลค่าตราสินค้าสุทธิ ตั้งแต่ปีที่ 5 เป็นต้นไป		5,044				
10. มูลค่าตราสินค้า = (7)+(9)		6,172				

หมายเหตุ : มูลค่าตราสินค้าสุทธิ ตั้งแต่ปีที่ 5 เป็นต้นไป หาได้จาก 1.8% คูณด้วยรายได้ปีที่ 5 + 1.8% คูณด้วยรายได้ปีที่ 6 + 1.8% คูณด้วยรายได้ปีที่ 7 + ...

ที่มา : ดัดแปลงจาก Rita Leao Furtado Gomes, 2011, Master thesis: ZARA: a case study about brand valuation, Catholic University of Portugal, Porto

ภาคผนวก 3 : แนวทางและหลักเกณฑ์ การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา

โดย

สมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย

ร่วมกับ สมาคมนักประเมินราคาอิสระไทย

ส่วนที่ 1 : แนวทางและวิธีปฏิบัติในการประเมินมูลค่าทรัพย์สิน

ประกาศที่ 6/2559

เรื่อง แนวทางและวิธีปฏิบัติในการประเมินมูลค่าทรัพย์สิน ตามพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558

ตามที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ได้ออกพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการ ให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายขึ้น และเอื้อประโยชน์เพื่อช่วยเหลือให้ธุรกิจมีทรัพย์สินเป็นหลักประกันเพิ่มเติมส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจไทย

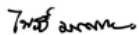
จากความสำคัญดังกล่าว สมาคมนักประเมินราคาอิสระไทย และสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทยพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อส่งเสริมให้กระบวนการประเมินมูลค่าทรัพย์สินซึ่งจะนำมาเป็นหลักประกัน มีความถูกต้องเหมาะสม จึงได้กำหนดกรอบแนวทางและวิธีปฏิบัติสำหรับการประเมินมูลค่าทรัพย์สินตามกฎหมายดังกล่าว เพิ่มเติมจากมาตรฐานการประเมินมูลค่าทรัพย์สินซึ่งประกาศใช้ในปัจจุบัน ไว้ 3 เรื่อง (ตามรายละเอียดแนบ) คือ

1. กรอบการปฏิบัติงานประเมินมูลค่าทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558
2. แนวทางและหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา
3. แนวทางและหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่ากิจการ

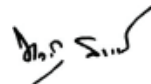
ทั้งนี้ หากมีแนวทางและวิธีปฏิบัติในการประเมินมูลค่าทรัพย์สินจากหน่วยงานของทางราชการ หรือสภาวิชาชีพอื่นที่เกี่ยวข้องในภายหน้า สมาคมนักประเมินราคาอิสระไทยและสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทยอาจเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงเนื้อหาและวิธีปฏิบัติให้สอดคล้องต่อไป

จึงประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน

ประกาศมา ณ วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2559

(นายไพรัช มณฑาทันธุ์)
นายกสมาคมนักประเมินราคา

(นายทรงวุฒิ สายแก้ว)
นายกสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย

ส่วนที่ 2 : กรอบการปฏิบัติงานประเมินมูลค่าทรัพย์สิน ตามพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558

ตามที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ในวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 นี้ เพื่อให้การปฏิบัติงานประเมินมูลค่าทรัพย์สินรองรับการประเมินมูลค่าทรัพย์สินตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว สมาคมนักประเมินราคาอิสระไทย และสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย (ซึ่งต่อไปในประกาศฉบับนี้จะรวมเรียกว่า “สมาคมวิชาชีพ” เว้นแต่จะระบุไว้เป็นอย่างอื่นเป็นการเฉพาะ) ได้ประกาศกำหนดกรอบการปฏิบัติงานทางวิชาชีพการประเมินมูลค่าทรัพย์สินเพื่อรองรับการประเมินมูลค่าทรัพย์สินตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 ดังนี้

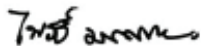
1. สมาคมวิชาชีพจะจัดให้มีการทดสอบความรู้ของผู้ประเมินหลักชั้นวุฒิที่เป็นบุคคลธรรมดาที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนผู้ประเมินของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เพื่อจัดกลุ่มความชำนาญและประกาศรายชื่อผู้ผ่านเกณฑ์การทดสอบของสมาคมวิชาชีพ เพื่อให้ผู้ที่ประสงค์จะใช้บริการทราบ ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการรับรองจะเป็นไปตามที่ประกาศรายชื่อแต่ละครั้งประกาศกำหนด
2. สมาคมวิชาชีพจะจัดแบ่งกลุ่มการประเมินมูลค่าทรัพย์สินจำแนกตามเทคนิคการประเมินมูลค่าทรัพย์สินตามประเภทของทรัพย์สินตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้
 - 2.1 กิจการ
 - 2.2 ทรัพย์สินทางปัญญา
 - 2.3 ทรัพย์สินนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในข้อที่ 2.1 และ 2.2 ได้แก่ สิทธิเรียกร้อง อสังหาริมทรัพย์ ในกรณีที่ผู้ให้หลักประกันประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์โดยตรง และสังหาริมทรัพย์ที่ผู้ให้หลักประกันใช้ในการประกอบธุรกิจเช่นเครื่องจักรสินค้าคงคลังหรือวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้า

3. ให้ผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สิน ยึดถือ ปฏิบัติและอ้างอิงในเรื่องจรรยาบรรณวิชาชีพตามประกาศของสมาคมวิชาชีพว่าด้วยเรื่องวิชาชีพตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพการประเมินมูลค่าทรัพย์สินในประเทศไทยสำหรับทรัพย์สินในกลุ่มที่ 2.1 และ 2.2 และ 2.3 เฉพาะสิทธิเรียกร้องและอสังหาริมทรัพย์ ในกรณีที่ผู้ให้หลักประกันประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์โดยตรง สำหรับทรัพย์สินในกลุ่มที่ 2.3 นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว ให้ยึดถือและอ้างอิงในเรื่องจรรยาบรรณวิชาชีพตามประกาศสมาคมวิชาชีพว่าด้วยเรื่องมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพการประเมินโรงงาน เครื่องจักร และอุปกรณ์
4. สำหรับมาตรฐานวิชาชีพสำหรับการประเมินมูลค่ากิจการและทรัพย์สินทางปัญญาให้ผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินปฏิบัติตามประกาศของสมาคมวิชาชีพในเรื่อง “แนวทางและหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่ากิจการ” สำหรับทรัพย์สินกลุ่มที่ 2.1 ฉบับลงวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 และ “แนวทางและหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา” สำหรับทรัพย์สินกลุ่มที่ 2.2 ฉบับลงวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 ตามลำดับ
5. สำหรับมาตรฐานวิชาชีพสำหรับการประเมินมูลค่าทรัพย์สินในกลุ่มที่ 2.3 ให้ผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สิน ปฏิบัติงานตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพการประเมินมูลค่าทรัพย์สินในประเทศไทย หรือมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพการประเมินโรงงาน เครื่องจักร และอุปกรณ์ แล้วแต่ลักษณะประเภทของทรัพย์สิน อย่างไรก็ตาม ทรัพย์สินบางลักษณะในกลุ่ม 2.3 นี้ได้แก่ สิทธิเรียกร้องทุกชนิด ยกเว้นสิทธิการเช่าและสินค้าคงคลัง หรือวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต ถือเป็นทรัพย์สินที่มีลักษณะเฉพาะ เป็นทรัพย์สินลักษณะพิเศษซึ่งมีความโน้มเอียงที่จะเป็นทรัพย์สินหมุนเวียนตามมาตรฐานและวิธีการทางบัญชี ผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินควรที่จะขอความเห็น หรือจัดให้มีผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินเพิ่มเติมที่มีพื้นฐานทางด้านตรวจสอบบัญชี มาช่วยกำหนดแนวทางการแสดงความคิดเห็นต่อมูลค่า ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพการประเมินมูลค่าทรัพย์สินในประเทศไทยมาตรฐานที่ 1 ข้อ 1.4 ข้อ 1.5 และข้อ 1.6 ซึ่งการแสดงความคิดเห็นมูลค่าตลาดสำหรับกรณีดังกล่าว ให้ผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินพิจารณาประกอบร่วมกับวิธีการประเมินมูลค่าทรัพย์สินตามเอกสารแนบท้ายของประกาศนี้

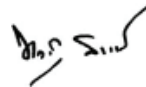
6. การประเมินมูลค่าทรัพย์สินโดยผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 อาจจะต้องจัดให้มีการประเมินมูลค่าทรัพย์สินก่อนการพิจารณาให้สินเชื่อของผู้รับหลักประกันหรือการทบทวนมูลค่าของหลักประกันตามหลักเกณฑ์ของผู้รับหลักประกันระหว่างการผ่อนชำระหนี้หรือการประเมินมูลค่าหลักประกันเมื่อได้รับการร้องขอจากผู้บังคับหลักประกันตามมาตรา 73 แห่งพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 (สำหรับกรณีที่ใช้กิจการเป็นหลักประกัน) ผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินที่ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้บังคับหลักประกันตามกฎหมายฉบับนี้สำหรับทรัพย์สินที่ใช้กิจการเป็นหลักประกันทางธุรกิจจะต้องไม่เป็นบุคคลคนเดียวกับผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินขึ้นเดียวกันในทุกกรณี ซึ่งถือเป็นการไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพเรื่องที่ 4 ของมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพการประเมินมูลค่าทรัพย์สินในประเทศไทยว่าด้วยเรื่องความขัดแย้งทางผลประโยชน์

จึงประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน

ประกาศมา ณ วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2559

(นายไพรัช มณฑาทันธุ์)
นายกสมาคมนักประเมินราคา

(นายทรงวุฒิ สายแก้ว)
นายกสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย

ส่วนที่ 3 : แนวทางและหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา

1. บทนำ

ด้วยกระทรวงพาณิชย์ได้ออกพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการ SME ที่มีอยู่ทั่วประเทศกว่า 2 ล้านราย ให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายขึ้น และเอื้อประโยชน์เพื่อช่วยเหลือให้ธุรกิจแข่งขันในภาวะที่เศรษฐกิจยังไม่ฟื้นตัวชัดเจน และส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจไทย ทำให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจในทิศทางที่ดีขึ้นซึ่งทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่งที่สามารถกำหนดเป็นหลักประกันที่จะขอรับการสนับสนุนทางการเงินจากสถาบันการเงินหรือแหล่งเงินทุนอื่นได้

เพื่อให้กฎหมายดังกล่าวสามารถสนองตอบนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและตลาดเงินของประเทศสำหรับผู้ประกอบการรายย่อยขนาดเล็กและขนาดกลาง อีกทั้งสถาบันการเงินซึ่งเป็นผู้รับหลักประกันและผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นผู้ให้หลักประกันสามารถกำหนดมูลค่าหลักประกันเพื่ออ้างอิงในการอนุมัติวงเงินกู้ได้ จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดกรอบแนวทางและหลักเกณฑ์การปฏิบัติงานสำหรับผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินอิสระในกรณีการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาตามประกาศฉบับนี้เป็นการชั่วคราว ในระหว่างที่สมาคมนักประเมินราคาอิสระไทย และสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย (ซึ่งต่อไปในประกาศฉบับนี้จะรวมเรียกว่า “สมาคมวิชาชีพ”) จัดทำร่างมาตรฐานจรรยาบรรณการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อประกาศใช้ต่อไป

สำหรับแนวทางและหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของแนวทางการปฏิบัติงานภายใต้มาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพการประเมินมูลค่าทรัพย์สินของประเทศไทยที่ประกาศโดยสมาคมวิชาชีพ ทั้งนี้กรอบการปฏิบัติงานจะอยู่ภายใต้แนวทางและหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. ผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินประเภทนี้ที่เป็นสมาชิกของแต่ละสมาคมวิชาชีพ จะต้องผ่านการทดสอบเพื่อการรับรองความสามารถในการปฏิบัติงานจากสมาคมวิชาชีพ ภายใต้หลักเกณฑ์ของผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินเทียบเท่าขั้นวุฒิของสมาคมวิชาชีพที่จะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพและการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินตามคุณสมบัติของผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินขั้นวุฒิของสมาคมวิชาชีพ รวมทั้งคุณสมบัติการต่ออายุผู้ประกอบการวิชาชีพตามประกาศและข้อกำหนดของสมาคมวิชาชีพด้วย
2. กรอบการปฏิบัติตามแนวทางและหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาฉบับนี้ถูกประกาศมาเพื่อรองรับการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาตามพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 เป็นการเฉพาะ ซึ่งโดยเจตนารมณ์ของกฎหมายมุ่งที่จะสนับสนุนผู้ประกอบการรายกลางและรายย่อย (SME – Small & Medium Enterprises) ให้เข้าถึงแหล่งเงินทุน ซึ่งความหมายของผู้ประกอบการดังกล่าวอาจถือตามเกณฑ์ของขนาดธุรกิจเป็นปัจจัยสำคัญในการพิจารณา (นิติบุคคลที่มีทุนจดทะเบียนไม่เกิน 3 ล้านบาท) ดังนั้น ขนาดของทรัพย์สินในรูปทรัพย์สินทางปัญญาที่จะใช้แนวทางและหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าฉบับนี้จึงควรที่จะบังคับใช้กับหลักประกันที่เป็นทรัพย์สินทางปัญญาในวงเงินมูลค่าไม่เกิน 3 ล้านบาท อย่างไรก็ตามหากทรัพย์สินทางปัญญาที่ประเมินตามขอบเขตงานมีมูลค่าเกินกว่า 3 ล้านบาท ผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินควรที่จะใช้วิธีการและกำหนดรูปแบบรายงานที่ละเอียดกว่าเกณฑ์ตามประกาศฉบับนี้โดยแนวทาง วิธีการและรูปแบบการนำเสนอรายงานสามารถอ้างอิงได้จากมาตรฐานสากลอย่างชัดเจน โดยผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินจะต้องใช้ความรอบคอบ ระมัดระวังในการปฏิบัติงาน รวมทั้ง มีข้อมูลทางด้านการตลาด การผลิต คุณลักษณะของทรัพย์สินทางปัญญานั้น ๆ รวมถึงการวิเคราะห์แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการก่อให้เกิดรายได้ของทรัพย์สินทางปัญญาเพื่ออ้างอิงผลการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาตามขอบเขตการปฏิบัติงานให้มีความน่าเชื่อถือไม่เกิดความเสียหายต่อผู้เกี่ยวข้อง

3. นิยามหรือความหมายของคำว่า ผู้ให้หลักประกัน ผู้รับหลักประกัน ตามประกาศแนวทางและหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาฉบับนี้ให้ถือความหมายตามที่พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 บัญญัติหรือกำหนดเอาไว้
4. แนวทางและหลักเกณฑ์การปฏิบัติงานในการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญานั้นหากไม่มีระบุไว้ในประกาศฉบับนี้ให้ยึดถือแนวปฏิบัติตามมาตรฐานการประเมินมูลค่าทรัพย์สินในประเทศไทยที่ประกาศไว้โดยสมาคมวิชาชีพ

2. หลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าเพื่อกำหนดมูลค่าตลาดอย่างมีเงื่อนไข

มูลค่าตลาด หมายถึงมูลค่าเป็นตัวเงินซึ่งประมาณว่าเป็นราคาของทรัพย์สินที่ใช้ตกลงซื้อขายกันได้ระหว่างผู้เต็มใจขายกับผู้เต็มใจซื้อ ณ วันที่ประเมินภายใต้เงื่อนไขการซื้อขายปกติที่ผู้ซื้อผู้ขายไม่มีผลประโยชน์เกี่ยวเนื่องกัน โดยได้มีการเสนอขายทรัพย์สินในระยะเวลาพอสมควรและโดยที่ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงซื้อขายด้วยความรอบรู้อย่างรอบคอบและปราศจากภาวะกดดันทั้งนี้ให้ถือด้วยว่าสามารถโอนสิทธิตามกฎหมายในทรัพย์สินได้

3. วิธีการประเมินมูลค่าทรัพย์สิน

การประเมินราคาหรือการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาควรใช้วิธีการรายได้จากกระแสเงินสดสุทธิและทอนเป็นมูลค่าปัจจุบันด้วยอัตราคิดลด (Income Approach) โดยแบ่งเป็น 2 วิธีหลักคือ

1. Direct Capitalization Approach หรือวิธีการจากอัตราทุน หมายถึง กรรมวิธีในการประเมินมูลค่าทรัพย์สินเชิงเปรียบเทียบวิธีหนึ่งซึ่งพิจารณารายได้และค่าใช้จ่ายของทรัพย์สินที่ประเมินและทำการประเมินมูลค่าโดยหารรายได้สุทธิ (NOI - Net Operating Income) ด้วยอัตราผลตอบแทนเป็นร้อยละที่คาดว่าจะได้รับจากทรัพย์สิน (Capitalization Rate) กรรมวิธีนี้จะพิจารณาถึงความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างอัตราผลตอบแทนรวม (ซึ่งพิจารณาความเสี่ยงทั้งหมด) กับรายได้สุทธิต่อปีหนึ่งเพียงปีเดียว (ซึ่งโดยทั่วไปควรจะสะท้อนถึงปีที่ทรัพย์สินได้ให้รายได้ที่ค่อนข้างมีเสถียรภาพอยู่แล้วสำหรับแหล่งรายได้จะประกอบด้วยรายได้หลายประเภทก่อนหรือหลังหักภาษี ทั้งนี้ต้องพิจารณาระยะเวลาที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจในระยะเวลานั้นจำกัดหรือไม่จำกัด)

2. Discounted Cash Flow Approach (DCF) หรือวิธีคิดลดกระแสเงินสด เป็นวิธีที่นิยมสำหรับการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาหลาย ๆ ประเภทเป็นวิธีคำนวณกระแสรายได้สุทธิ (NOI - Net Operating Income) ในอนาคตแล้วทอนเป็นมูลค่าปัจจุบันด้วยอัตราคิดลดที่เหมาะสมโดยปกติระยะเวลาในการคำนวณอัตราคิดลดจะสั้นกว่าระยะเวลาที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจหรือระยะเวลาที่กฎหมายคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญานั้น โดยหลักเกณฑ์ดังนี้

- ระยะเวลาที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (Economic Life) จะคำนวณจากระยะเวลาที่เจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาคาดว่าจะได้รับตัวอย่างเช่น สิทธิบัตรยาที่มีอายุคงเหลือ ณ วันประเมิน 8 ปี ลิขสิทธิ์เพลงที่มีอายุตามวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ 9 ปี และสามารถให้รายได้จากลิขสิทธิ์นั้นตลอดไปไม่จำกัดเวลา (Perpetuity) เป็นต้น
- ระยะเวลาที่กฎหมายคุ้มครอง (Legal Life) ทรัพย์สินทางปัญญา ตัวอย่างเช่น สิทธิบัตรที่มีระยะเวลาคุ้มครองตามกฎหมาย
- อัตราผลตอบแทนและอัตราคิดลด อัตราดังกล่าวมาจากข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ หรือจากการเปลี่ยนมือระหว่างกันหรือพิจารณาจากปัจจัยความเสี่ยงของธุรกิจ หรือประเภทของทรัพย์สินนั้นซึ่งผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินต้องสามารถอธิบายที่มาที่ไปของอัตราคิดลด (Discount Rate) และอัตราผลตอบแทน (อัตราทุน – Capitalization Rate) ได้อย่างสมเหตุสมผล มีหลักฐานอ้างอิงได้อย่างชัดเจน ทุกรายการก็ดี หากผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินใช้ดุลพินิจในการนำอัตราค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของต้นทุนทางการเงิน (WACC – Weighted Average Cost of Capital) ของกิจการมาใช้เป็นอัตราคิดลด ผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินจะต้องมั่นใจว่าปัจจัยที่นำมาเปรียบเทียบสามารถแสดงให้เห็นถึงที่มาที่ไปของการกำหนดอัตราคิดลดที่เหมาะสมได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้การแปลงกระแสรายได้สุทธิเป็นมูลค่าปัจจุบันให้พิจารณาจากระยะเวลาที่เติบโตและอัตราความเสี่ยงประกอบกัน
- การกำหนดมูลค่าสุดท้าย (Terminal Value) ในการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาโดยวิธีนี้ ต้องทำความเข้าใจต่ออายุการใช้งาน รวมทั้งศักยภาพในการประกอบการและทำกำไรในระยะยาว (มาก) แบบไม่จำกัดเวลา ซึ่งจะต้องวิเคราะห์คุณลักษณะของทรัพย์สินทางปัญญาในประเภทนั้น ๆ ว่า เมื่อได้วิเคราะห์แบบจำลองทางการเงิน หรือการจัดทำประมาณการทางการเงินของทรัพย์สินทางปัญญานั้น ๆ ควรที่จะมีมูลค่าสุดท้ายหรือไม่ อย่างไร

- การตรวจสอบทรัพย์สิน ผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินมีหน้าที่ในการตรวจสอบความมีอยู่จริงของทรัพย์สินทางปัญญาไม่ว่าจะได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้หลักประกัน เจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา รวมทั้ง ข้อมูลแวดล้อมจากหน่วยงานต่างๆ ที่เหมาะสมและที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมทรัพย์สินทางปัญญา สภาอุตสาหกรรม หอการค้าจังหวัด สหกรณ์ท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อยืนยันคุณลักษณะของทรัพย์สินทางปัญญาที่ประเมินประเภทนั้น ๆ โดยเฉพาะการตรวจสอบ สอบทานศักยภาพและขีดความสามารถในการหารายได้จากทรัพย์สินทางปัญญาชนิดนั้นอย่างสมเหตุสมผล มีข้อมูลสนับสนุนยืนยันได้อย่างน่าเชื่อถือ หากผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินมีข้อจำกัดในการรวบรวม ตรวจสอบข้อมูลที่เป็นสาระสำคัญของทรัพย์สินทางปัญญาที่ประเมินจะต้องแจ้งข้อจำกัดเหล่านั้นในรายงานอย่างชัดเจน และถือเป็นรายงานที่มีเงื่อนไขพิงให้ผู้ให้หลักประกันใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษในการตัดสินใจ หากผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินกำหนดข้อสมมติฐานใด ๆ ในรายงานการประเมินอันเนื่องมาจากข้อจำกัดดังกล่าว จะต้องอธิบายและให้เหตุผลประกอบข้อสมมติฐานเหล่านั้นในรายงานอย่างชัดเจนด้วย
- การพิจารณามูลค่าทรัพย์สิน ผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญามีหน้าที่ในการพิจารณามูลค่าทรัพย์สินด้วยความระมัดระวัง และต้องพึงรู้ในการสรุปมูลค่าในการจำแนกมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาออกจากมูลค่ารวมในกรณีที่ทรัพย์สินทางปัญญานั้น ใช้ปัจจัยการผลิตร่วมกับทรัพย์สินประเภทอื่น ๆ ซึ่งใช้ตัวชี้วัดมูลค่าโดยการประมาณการจากผลการประกอบการ (NOI – Net Operating Income) ที่คาดว่าจะเกิดจากทรัพย์สินทางปัญญานั้น อย่างไรก็ดี หากทรัพย์สินทางปัญญาบางประเภทที่มีข้อมูลเปรียบเทียบในตลาดที่เกิดจากการเปลี่ยนมือในตลาดระหว่าง ผู้ซื้อ ผู้ขาย และสามารถกำหนดปัจจัยเปรียบเทียบได้อย่างมีหลักฐานที่น่าเชื่อถือ ผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินสามารถกำหนดมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาเหล่านั้น โดยวิธีเปรียบเทียบกับราคาตลาด (Market Approach) ได้ แต่ผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินจะต้องอธิบายและมีข้อมูลในการวิเคราะห์สนับสนุนการเปรียบเทียบทรัพย์สินทางปัญญาที่นำมาเปรียบเทียบกับทรัพย์สินทางปัญญาที่ประเมินได้อย่างชัดเจน รวมทั้งการพิจารณาปัจจัยที่นำมาเปรียบเทียบที่มีเหตุผลสนับสนุนอย่างพอเพียง

4. ข้อมูลที่จำเป็นต้องใช้ในการประกอบการประเมินมูลค่า

เอกสารเบื้องต้นที่ผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินประเภทนี้ควรจะได้รับ หรือผู้ให้หลักประกันต้องจัดเตรียมประกอบการวิเคราะห์การประเมินมูลค่าทรัพย์สินควรมีอย่างน้อยดังนี้

1. เอกสารหลักฐานและรายละเอียดของทรัพย์สินทางปัญญาที่ต้องการให้ประเมินมูลค่าขอบเขตและระยะเวลาของการคุ้มครอง
2. แผนธุรกิจ (Business Plan) ของผู้ให้หลักประกัน (ควรจะเป็นแผนที่ได้รับความเห็นชอบจากสถาบันการเงินหรือแหล่งเงินทุน)
3. ประมาณการทางการเงิน
4. ผลประกอบการพร้อมข้อมูลย้อนหลัง (ถ้ามี)
5. ข้อมูลรวมทั้งเอกสารหลักฐานอื่น ๆ ที่จำเป็นซึ่งผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินแจ้งให้ผู้ว่าจ้างทราบ
6. ข้อมูลยืนยันแสดงความเป็นเจ้าของ หรือผู้ที่ให้หลักประกันมีสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเหล่านั้น ซึ่งอาจทำเป็นหนังสือรับรองตามแบบฟอร์มที่สมาคมวิชาชีพกำหนด หรือผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินอิสระเป็นผู้จัดทำขึ้นลงนามรับรองโดยผู้ให้หลักประกัน

ข้อมูลทั้งหมดดังกล่าวนี้เป็นหน้าที่ของเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาหรือผู้ว่าจ้าง หรือผู้ให้หลักประกัน หรือรวมทั้งผู้รับหลักประกันแล้วแต่ความจำเป็นและแล้วแต่กรณี ต้องเป็นฝ่ายจัดหาให้ผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สิน โดยยืนยันรับรองว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้องเชื่อถือได้และผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินไม่จำเป็นต้องตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและเอกสารที่ได้แต่อย่างใด

5. รายการการประเมินมูลค่า

รายงานการประเมินมูลค่าที่ผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินจัดทำขึ้นและมอบเป็นผลงานให้แก่เจ้าของทรัพย์สิน หรือผู้ให้หลักประกัน หรือผู้ว่าจ้างจะประกอบด้วยสาระสำคัญตามหัวข้อดังนี้

- (1) วัตถุประสงค์ของการประเมินมูลค่า
- (2) นิยามศัพท์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในรายงานและเป็นศัพท์ทางวิชาการประเมินมูลค่า
- (3) รายละเอียดทรัพย์สินทางปัญญาที่จะประเมินมูลค่า
- (4) ขอบเขตและเงื่อนไขในการประเมินมูลค่า เช่น
 - ต้องได้รับความยินยอมในการตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้เกี่ยวข้อง
 - ผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินจะเป็นผู้กำหนดอัตราคิดลดกลับและอัตราผลตอบแทนที่เหมาะสมบนพื้นฐานทางวิชาการซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป
 - รายได้ของกิจการในทรัพย์สินทางปัญญาที่คาดการณ์ในอนาคตจะเป็นรายได้เฉพาะในระยะเวลาที่ทรัพย์สินทางปัญญานั้น ยังได้รับความคุ้มครองทางกฎหมาย
 - ผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินไม่จำเป็นต้องตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่เจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา หรือผู้ว่าจ้างจัดหามาให้เพราะถือว่ามีการรับรองว่าถูกต้องแล้ว
 - ความเห็นเพิ่มเติมของผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินเกี่ยวกับการประมาณทางการเงินถือเป็นความเห็นของผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สิน (Opinion) หากในอนาคตมีการเปลี่ยนแปลงไม่ตรงกับความเห็นนั้น ผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบแต่อย่างใด
- (5) คำสั่งว่าจ้างพิเศษและสมมติฐาน (ถ้ามี)

- (6) หลักเกณฑ์การประเมินมูลค่า
- (7) วิธีประเมินมูลค่า
- (8) การสรุปมูลค่า
- (9) ชื่อและลายมือชื่อผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินพร้อมวันเดือนปีที่ประเมิน
- (10) ภาคผนวก (เอกสารประกอบอื่น ๆ ถ้ามี)

หนึ่งในเบื้องต้นนี้รายงานการประเมินมูลค่าจะถือว่าเป็นความลับระหว่างเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา หรือผู้ให้หลักประกัน หรือผู้รับหลักประกัน หรือผู้ว่าจ้าง หรือผู้บังคับหลักประกันกับผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินเท่านั้น การนำไปเปิดเผยหรือใช้งานในวัตถุประสงค์อย่างอื่นไม่ว่าจะโดยรายงานต้นฉบับหรือโดยสำเนาจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินเป็นลายลักษณ์อักษร

6. การทบทวนรายงานสำหรับสถาบันการเงิน

หากสถาบันการเงิน หรือผู้ว่าจ้าง ผู้ให้หลักประกัน ผู้รับหลักประกัน ประสงค์จะให้ผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาจัดทำรายงานการประเมินมูลค่าทรัพย์สินเพื่อทบทวนตามวงรอบหรือตามเกณฑ์การตั้ง สำรอง รวมทั้ง ให้สอดคล้องกับการกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย ผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินจะต้องทบทวนปัจจัยที่มีผลกระทบต่อมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาอย่างระมัดระวัง และต้องจัดทำรายงานเต็มรูปแบบตามประกาศแนวทางและหลักเกณฑ์ฉบับนี้

7. การให้ถ้อยคำเป็นพยาน

นอกจากกรณีศาลหรือหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมายมีหมายหรือหนังสือเรียกให้ไปเป็นพยานแล้ว ผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินไม่จำเป็นต้องไปให้ถ้อยคำในเรื่องการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาที่ตนเป็นผู้ดำเนินการต่อบุคคลหรือหน่วยงานอื่นใดนอกจากจะมีการตกลงกันเป็นพิเศษ โดยผู้อ้าง ผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินไปให้ถ้อยคำนั้นต้องตกลงและชำระค่าใช้จ่ายในการไปให้ถ้อยคำแก่ ผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินตามความเหมาะสมเป็นการล่วงหน้า

8. ความรับผิดชอบ

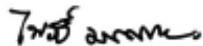
ผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินควรที่จะจำกัดความรับผิดชอบโดยกำหนดเป็นข้อตกลงและเงื่อนไขการรับงานในสัญญาว่าจ้างว่า ในกรณีผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินมิได้ประมาณเลือนเลอย่างร้ายแรงหรือมิได้เจตนาทำรายงานการประเมินมูลค่าโดยไม่สุจริตแต่มีความผิดพลาดในรายงานการประเมินมูลค่าจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาที่ประเมินนั้น ผู้ให้หลักประกัน ผู้รับหลักประกัน ผู้ว่าจ้างหรือผู้เกี่ยวข้องที่รับไปใช้งานผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายนั้นเฉพาะในส่วนที่เกิดจากการประเมินมูลค่าโดยตรง

สำหรับประกาศแนวทางและหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่ากิจการฉบับนี้ให้ผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินใช้เป็นข้อปฏิบัติในการประเมินมูลค่ากิจการเพื่อพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 ไม่สามารถใช้อ้างอิงเพื่อวัตถุประสงค์อื่นใดนอกเหนือจากที่กำหนด สำหรับแนวปฏิบัติตามมาตรฐาน

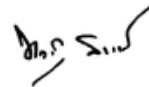
จรรยาบรรณวิชาชีพประเมินมูลค่าทรัพย์สินที่ไม่ได้กำหนดไว้ในประกาศฉบับนี้ให้ผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินถือปฏิบัติจากมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพการประเมินมูลค่าทรัพย์สินในประเทศไทย โดยอนุโลม รวมทั้งแต่ไม่จำกัดอยู่เพียงจรรยาบรรณทั้ง 6 เรื่อง มาตรฐานวิชาชีพ เรื่องที่ 1 เรื่องที่ 2 เรื่องที่ 4 เรื่องที่ 5 เรื่องที่ 6 เรื่องที่ 9 และเรื่องที่ 12

จึงประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน

ประกาศมา ณ วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2559

(นายไพรัช มณฑาทันธุ์)
นายกสมาคมนักประเมินราคา

(นายทรงวุฒิ สายแก้ว)
นายกสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย

คู่มือการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา
จัดทำโดย กรมทรัพย์สินทางปัญญา ร่วมกับ
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ)

พิมพ์ครั้งที่ 1 มีนาคม 2560
จำนวนพิมพ์ 500 เล่ม
สงวนลิขสิทธิ์ ตาม พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์
Department of Intellectual Property
563 ถนนนนทบุรี ต.บางกระสอ อ.เมืองนนทบุรี นนทบุรี 11000
Tel. 1368
Website: <http://www.ipthailand.go.th>

TDRI

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ)
Thailand Development Research Institute (TDRI)
565 ซอยรามคำแหง 39 เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ 10310
Tel. 02-718-5460
Fax. 02-718-5461-2
Website: <http://tdri.or.th>